

MİRASTAN YOKSUNLUĞUN KİŞİ BAKIMINDAN KAPSAMI VE TMK M. 578/B.1 UYARINCA YOKSUNLUĞUN TESPİTİNDE HUKUK VE CEZA YARGILAMASI ARASINDAKİ İLİŞKİ

*The Scope of Disinheritance in Terms of the Person and the Relation Between
Civil and Criminal Procedure in the Determination of Disinheritance
Pursuant to TCC 578/b.1*

Duygu KOÇAK DİKER*

Özet

Mirastan yoksunluk, belirli bir mirasbırakanın terekesinde hak sahipliğini engellediği için mirasçı veya vasiyet alacaklısı olma ehliyeti ile bağlantılıdır. Belirli bir mirasbırakanın terekesi ile sınırlı olduğu için nisbî, yalnızca yoksun kalamı tereke dışında bıraktığı için ise kişisel etki yaratır. Yoksunluğun kişi bakımından kapsamına, yoksun kalan terekenin mirasbırakanı, mirastan yoksun olabilecek gerçek ve tüzel kişiler ile yoksun olan mirasçının yerini alacak kişiler girer. Mirasbırakanı öldürme ve öldürmeye teşebbüs nedeniyle yoksunluğun gerçekleşmesi için fail hakkında bir mahkûmiyet kararının verilmesi şart değilse de anılan fiiller için ceza yargılamasının yapılacağı açıktır (TMK m. 578/b.1). Kendiliğinden sonuç doğurmasına rağmen uyumsuzluk halinde yoksunluğun tespiti davasının açıldığı durumlarda, hukuk mahkemesine, ceza mahkemesinin esas hakkındaki nihai kararının etkisi, TBK m. 74 hükmünün amacı doğrultusunda, yoksunluğun şartları göz önünde bulundurularak belirlenmelidir. Çalışmada, öncelikle yoksun olan kişinin hak sahipliğinin özelliği doğrultusunda, yoksunluğun kişi bakımında kapsamı değerlendirilmiş, ardından hukuk mahkemesindeki yoksunluğun tespitine ilişkin yargılamaya, ceza yargılamasının etkisi doktrin ve Yargıtay kararları doğrultusunda tartışılarak görüşlerimize yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mirastan yoksunluk, mirasçı, vasiyet alacaklısı.

Abstract

Disinheritance is one of the reasons that prevents a persons entitlement in the heritage of a particular legator and is linked to the capacity to be an inheritor or a testamentary beneficiary. It has a relative effect since it is limited to the heritage of a particular legator and a personal effect because it excludes only the disinherited persons from the heritage. Due to these characteristics, the scope of disinheritance in terms of persons includes the legator of the disinherited heritage, natural and legal persons who may be disinherited and persons who will replace the disinherited inheritor (TCO Art. 578/b.1). In order for the occurrence of a disinheritance due to a murder or murder attempt of the legator, conviction of the perpetrator is not necessary but it is clear that criminal proceedings will be held for the said acts. Although its self-executing, in cases of dispute where declaratory lawsuit for disinheritance is filed, the effect of the criminal courts final decision on the merit to the civil court should be determined by considering the conditions

➤ Bu makale Etik Kurul iznine tabi değildir/This article is not subject to Ethics Committee permission.

➤ Makale Geliş Tarihi/Article Received Date: 11.11.2024

➤ Yayın Kurulu Kabul Tarihi/Editorial Board Acceptance Date: 08.01.2025

* Dr. Öğr. Üyesi, Kocaeli Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, duygu.kocak@kocaeli.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-6915-5236>.

of disinheritance, consistent with the purpose of Article 74 of the TCO. In this study, firstly, in accordance with the disinherited person's entitlement, the scope of the disinheritance in terms of the person is evaluated. Afterwards, the effects of criminal proceedings on the declaratory of disinheritance lawsuit in the civil court is discussed conforming to the doctrine and the decisions of the Turkish Court of Cassation and our opinions on the subject are shared.

Keywords: Disinheritance, inheritor, testamentary beneficiary.

GİRİŞ

Mirastan yoksunluk, mirasçı veya vasiyet alacaklısı ya da lehine yükleme yapılan kimselerin, belirli bir mirasbırakana karşı TMK m. 578'de sınırlayıcı olarak sayılan fiilleri işlemeleri sonucu, mirasbırakan tarafından affedilmiş oldukları haller istisna olmak üzere mirasın açılma anında, hak sahipliği sıfatlarının ortadan kalkması veya lehlerine yapılan ölüme bağlı tasarrufun hükümsüz hale gelmesidir. Mirastan yoksunluk, gerçek kişiler ile devlet dışındaki tüzel kişiler bakımından uygulama alanı bulur. Yoksunluk sebebi oluşturan fiiller kime karşı işlendi ise onun terekesi üzerinde hak sahipliğini engellediği için fiillerin yöneldiği mirasbırakana karşı nisbi ehliyetsizlik hali yaratır. Kişisel sonuç yaratması nedeniyle, yoksunluk sebebi oluşturan davranışları gerçekleştiren kişileri etkiler ve yalnızca onların tereke ile bağıni keser. Bu durumda terekeye etkisi, yoksun kalan kişinin zümre mirasçısı olması ile atanmış mirasçı ve vasiyet alacaklısı olması bakımından farklı şekillerde tezahür eder. Mirastan yoksunluğun kişi bakımından kapsamı, yoksun kalan terekenin mirasbırakanının, mirastan yoksun olabilecek gerçek veya tüzel kişilerin ve yoksun olan kişinin yerini alacak olanların tespit edilmesiyle ortaya konabilir. Mirasbırakanı öldürme veya öldürmeye teşebbüs nedeniyle mirastan yoksunluk için yasada mahkûmiyet kararı aranmıyorsa da anılan fiiller bakımından ceza yargılamasına başlanması, hukuk mahkemesindeki yoksunluğun tespiti yargılamasına etki eder. Bu nedenle mirastan yoksunluğun tespitinde, ceza yargılamasının, hukuk yargılamasına etkisi özel olarak değerlendirilmelidir. Çalışmamızda özetlediğimiz hususlara ilişkin yasal düzenlemeler, doktrin ve Yargıtay kararları çerçevesinde açıklamalarımıza yer verilmiştir.

I. MİRASTAN YOKSUNLUĞUN KİŞİ BAKIMINDAN KAPSAMI

A. Genel Olarak

Mirastan yoksunluk, belirli bir mirasbırakanın terekesinde hak sahibi olmayı engellediği için mirasçı veya vasiyet alacaklısı olma ehliyeti ile bağlantılıdır. Mirasçı veya vasiyet alacaklısı olabilmek için yasada sayılan kişiler arasında bulunmak veya mirasbırakanın iradesine dayanan bir sebebin varlığı gerekir¹. Hak sahipliğinin yasaya dayandığı durumlarda, yasal mirasçılık², vasiyetname veya miras sözleşmesi yolu ile mirasbırakanın iradesine dayandığı durumlarda ise atanmış mirasçılık

¹ Necip Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku* (1987 Yılı Üçüncü Basıdan Dördüncü Tıpkı Bası, Vedat 2024) 525; M., Kemal Oğuzman, *Miras Hukuku* (6.Bası, Filiz 1995) 265; Halil Akkanat, *Ölümün Özel Hukuk İlişkilerine Etkisi* (Filiz 2004) 41; Baki İlkay Engin, *Mirastan Yoksunluk* (Beşir 2010) 40; Sezer Çabri, *Miras Hukuku Şerhi (TMK m. 575-639), Cilt II* (On İki Levha 2020) 36; Mustafa Dural ve Turgut Öz, *Türk Özel Hukuku, Cilt IV, Miras Hukuku* (20.Bası, Filiz 2024) N.43, 1489; Gökhan O. Antalya, *Marmara Hukuk Yorumu, Miras Hukuku, Cilt 3*, Osman Gökhan Antalya (editör), Osman Gökhan Antalya/İpek Sağlam (Yayına hazırlayanlar) (5.Baskı, Seçkin 2021) N.1538; Peter Weimar, *Berner Kommentar, Das Erbrecht, Band III, 1.Abtteilung, Die Erben, Art.457-516 ZGB*, (Hrsg. Heinz Hausheer ve Hans Peter Walter), (Stämpfli 2009) Die Erben, Einführung, N.1-2; Peter Tuor, Bernard Schnyder, Jörg Schmid ve Alexandra Rumo-Jungo, *Das Schweizerische Zivilgesetzbuch* (13.Auflage, Schulthess 2009) §61, N.12.

² Dural ve Öz (n 1) N.43; Weimar (n 1) Die Erben, Einführung, N.1; Tuor, Schnyder ve Rumo-Jungo (n 1) §61, N.12; Sezer Çabri, *Miras Hukuku Şerhi (TMK m.495-574), Cilt I* (2.Baskı, On İki Levha:

ya da vasiyet alacaklısı olma söz konusudur³. Ölüm ile terekede yer alan ve intikali mümkün tüm haklar ve borçlar, her bir hakkın ve borcun devri için öngörülen şartların gerçekleşmesi aranmaksızın bir bütün olarak (*Universalsukzession*) yasa gereği (*eo ipso*) yasal ve atanmış mirasçılara geçer⁴ (TMK m. 599). Vasiyet alacaklıları ise mirasçıların cüzi halefi olup mirasçılara veya vasiyet borçlularına karşı ileri sürülebilecek bir alacak hakkı sahibi olabilirler⁵.

- 2022) 46; Arnold Escher, *Zürcher Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Band III Erbrecht, 1. Abteilung: Die Erben, Art.457–536 ZGB* (3.Auflage, Schulthess & CO AG 1959) Die gesetzlichen Erben, Vorbemerkungen, N.2; Zahit İmre ve Hasan Erman, *Miras Hukuku* (17.Baskı, Der 2024) 13; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 38; Rona Serozan ve Baki İlkay Engin, *Miras Hukuku ve Tamamı Çözümlü Pratik Çalışmalar* (8.Baskı, Seçkin 2022) §1, N.147; Oğuzman (n 1) 25, 28; Ali Naim İnan, Şeref Ertaş ve Hakan Albaş, *Türk Medeni Hukuku, Miras Hukuku* (12.Bası, Seçkin 2024) N.71, 74; Bilge Öztan, *Miras Hukuku (Tablolar ve Örneklerle)* (13.Baskı, Yetkin 2023) 18; Mehmet Ayan, Nurşen Ayan, *Miras Hukuku* (11.Baskı, Adalet 2023) 36; Fikret Eren ve İpek Yücer Aktürk, *Türk Miras Hukuku* (6.Baskı, Legem 2024) N.74, 84; Süleyman Yılmaz, *Medeni Hukuk, Cilt – IV, Miras Hukuku* (2.Baskı, Yetkin 2024) 46; Ahmet Kılıçoğlu, *Miras Hukuku* (13.Baskı, Turhan 2023) 25; Hüseyin Hatemi, *Miras Hukuku* (6.Bası, On İki Levha 2017) §2, N.1; Peter Tuor, *Berner Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Band III, Das Erbrecht, 1. Abteilung, Die Erben, Art.457-536 ZGB, (Hrsg. Arthur Meier-Hayoz)* (zweite, revidierte und erweiterte auflage, Stämpfli & CIE 1964) Vorbemerkungen zum dreizehnten Titel, N.1.
- ³ Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 525; Escher (n 2) Die gesetzlichen Erben, Vorbemerkungen, N.2; Weimar (n 1) Die Erben, Einführung, N.1; Öztan (n 2) 18-19; Kılıçoğlu (n 2) 25, 32; İmre ve Erman (n 2) 13-14; Dural ve Öz (n 1) N.43, 88; Antalya (n 1) N.101-102, 131; Engin (n 1) 40; Çabri, C.I (n 2) 47, 51.
- ⁴ Hatemi (n 2) 36-37; Franz Müller ve Johannes Stamm, *OFK- Orell Füssli Kommentar, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch* (Hrsg. Jolanta Kren Kostkiewicz, Stephan Wolf, Marc Amstutz ve Roland Fankhauser) (4.Auflage, Orell Füssli 2021) Art.560, N.1, 7; Weimar (n 1) Das Erbrecht, Einleitung, N.4; Öztan (n 2) 21 vd.; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 41 vd.; Çabri, C.I (n 2) 6; Tuor, Schnyder ve Rumo-Jungo (n 1) §61, N.4-9; Oğuzman (n 1) 3; Akkanat (n 1) 53, 65; İnan/ Ertaş/Albaş (n 2) N.86, 89 vd.; Antalya (n 1) N.148 vd.; Dural ve Öz (n 1) N.74 vd.; Ayan ve Ayan (n 2) 4-45; Eren ve Yücer Aktürk (n 2) N.59 vd.; İmre ve Erman (n 2), 11-12; Yılmaz (n 2) 48-49; Kılıçoğlu (n 2) 26; Serozan/Engin (n 2) §1, N.72-77; Tuor (n 1) Einleitung, N.15-17; Ivo Schwander, *Basler Kommentar Zivilgesetzbuch II, Art.457-977 ZGB, Art.1-61 SchIT ZGB* (Hrsg. Heinrich Honsell, Nedim Peter Vogt, Thomas Geiser) (3.Auflage, Helbing Lichtenhahn 2009) Art.560, N.1-2; Escher (n 2) Einleitung, N.4; Peter Tuor ve Vito Picononi, *Berner Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Band III, Das Erbrecht, 2. Abteilung, Der Erbengang, Art.457-640 ZGB* (Hrsg. Arthur Meier-Hayoz) (2.Auflage, Stämpfli & CIE 1966) Art.560, N.1-2. Külli halefiyet ilkesi, malvarlığının bir bütün olarak, aktif ve pasifiyle, mirasbırakanın ölümüyle birlikte her bir hakkın devri için öngörülen özel koşulların gerçekleşmesine gerek olmadan mirasçılara geçmesini anlatır. Mirasın yasa gereği kazanılması ise mirasçıların mirası herhangi bir işlem yapmalarına gerek kalmadan kendiliğinden kazanmalarını sağlar.
- ⁵ Çabri, C.I (n 1) 48; Tuor, Schnyder ve Rumo-Jungo (n 1) §61, N.10; Tuor (n 2) Einleitung, N.18; Escher (n 2) Einleitung, N.4; Serozan ve Engin (n 2) §1, N.78; İmre ve Erman (n 2) 13-14; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 51; Dural ve Öz (n 1) N.88-90; İnan, Ertaş ve Albaş (n 2) N.88; Oğuzman (n 1) 7; Akkanat (n 1) 38, 59; Antalya (n 1) N.174.

Yasadan veya mirasbırakanın iradesinden doğan bir sebebin varlığı mirasçı veya vasiyet alacaklısı olabilmek için yeterli olmayıp ilgili kişinin mirasçı veya vasiyet alacaklısı olma ehliyetinin bulunması, mirasbırakanın ölümü anında sağ olması ve mirastan yoksun olmaması gerekir (TMK m. 577-580). Mirasçı ve vasiyet alacaklısı olma ehliyeti, kişiler hukukundaki hak ehliyetinin miras hukukundaki görünümüdür⁶ (TMK m. 577). Hukuk düzeni içinde hak ehliyeti bulunanlar mirasçı olabilir, diğer varlıklar bu sıfatı kazanamazlar (TMK m. 8). Bir kimse, mirasbırakanın öldüğü anda sağ değilse⁷ (TMK m. 580/I, 581/I), mirasçı olamaz, lehine yapılan ölüme bağlı tasarruf hükümsüz hale gelir⁸ (TMK m. 580/I, 581/I, 548/I). Atanmış mirasçı veya vasiyet alacaklısı tüzel kişinin, mirasın açıldığı anda devam ediyor olması gerekmektedir⁹. Son olarak mirasçı veya vasiyet alacaklısının mirastan yoksun olmaması, yasada sayılan yoksunluk sebeplerinin bulunmaması şarttır¹⁰.

Mirastan yoksunluk, mirasçı veya vasiyet alacaklısı sıfatını kazanma sebebi olan kimselerin, belirli bir mirasbırakana karşı TMK m. 578'de sayılan fiilleri işlemeleri sonucu mirasın açılma anında mirasçı sıfatlarının ortadan kalkması veya lehlerine yapılan ölüme bağlı tasarrufun hükümsüz hale gelmesini anlatır¹¹. Bu yönü ile mirasçı

⁶ Çabri, C.II (n 2) 38; Kılıçoğlu (n 2) 258; Eren ve Yücer Aktürk (n 2) N.1164; Dural ve Öz (n 1) N.1500; İmre ve Erman (n 2) 304-305; Serozan ve Engin (n 2) §1, N.139; Arnold Escher, *Zürcher Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Band III: Erbrecht, 2. Abteilung: Der Erbgang, Art.537-640 ZGB* (3.Auflage, Schulthess & CO AG 1960) Art.539, N.3; Oğuzman (n 1) 264; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 529; Schwander (n 4) Art.539, N.6; Antalya (n 1) N.1540.

⁷ Schwander (n 4) Art.542, N.1-2, Art.543, N.2; Tuor ve Picononi (n 4) Art.539, N.1; Escher (n 6) Art.542, N.2; Oğuzman (n 1) 262-263; Antalya (n 1) N.1569; Dural ve Öz (n 1) N.1494; Ayan ve Ayan (n 2) 299; Serozan ve Engin (n 2) §5, N.22; Tuor, Schnyder ve Rumo-Jungo (n 1) §73, N.4; Akkanat (n 1) 39; İmre ve Erman (n 2) 302; İnan, Ertaş ve Albaş (n 2) N.1438-1439; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 526 vd. Ceninin durumu (TMK m. 582) ve henüz mevcut olmayan (ana rahmine düşmemiş) kişinin art mirasçı veya art vasiyet alacaklısı olarak atanması (TMK m. 583/I) hakkında bkz. Eren ve Yücer Aktürk (n 2) N.1166; İnan, Ertaş ve Albaş (n 2) N.1444-1448; Dural ve Öz (n 1) N.1497-1498; Ayan ve Ayan (n 2) 300; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 526-527; İmre ve Erman (n 2) 302-303; Serozan ve Engin (n 2) §5, N.23 vd.; Antalya (n 1) N.1575-1578.

⁸ Tuor ve Picononi (n 4) Art.542, N.4, Art.543, N.2; Oğuzman (n 1) 263; İnan, Ertaş ve Albaş (n 2) N.1439; Antalya (n 1) N.1172-1174; Dural ve Öz (n 1) N.629; Serozan ve Engin (n 2) §5, N.26; İmre ve Erman (n 2) 303-304; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 527-528; Schwander (n 4) Art.542, N.7; Çabri, C.II (n 1) 118.

⁹ Dural ve Öz (n 1) N.1504; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 526; Çabri, C.II (n 1) 38; İnan, Ertaş ve Albaş (n 2) N.1442; Serozan ve Engin (n 2) §5, N.29-30; Tuor ve Picononi (n 4) Art.542, N.1, 3; Schwander (n 4) Art.542, N.1-2, Art.542, N.3.

¹⁰ Tuor, Schnyder ve Rumo-Jungo (n 1) §73, N.7; Engin (n 1) 41; Tuor ve Picononi (n 4) Art.539, N.1; Dural ve Öz (n 1) N.1513; İmre ve Erman (n 2) 306; Christoph Wildisen, *CHK- Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Art.457-640 ZGB* (Hrsg. Ruth Arnet, Peter Breitschmid, Alexandra Jungo) (4.Auflage, Schulthess Juristische Medien AG 2023) Art.540, N.1.

¹¹ Dural ve Öz (n 1) N.1513; Kürşad Yağcı, *Cezai Mirasçılıktan Çıkarma (Cezai İskat)* (On İki Levha 2013) 55; Wildisen (n 10) Art.540, N.2; Çabri, C.II (n 1) 47-48; İmre ve Erman (n 2) 306-307; Engin (n 1) 35, 40; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 531; Antalya (n 1) N.1544; Schwander (n 4) Art.540, N.1; Escher (n 6) Art.540, N.1; Oğuzman (n 1) 265; Serozan ve Engin (n 2) §5, N.32, 51; Öztan (n 2) 342; Kılıçoğlu (n 2) 262; Ayan ve Ayan (n 2) 301; İnan, Ertaş ve Albaş (n 2) N.1494-1495; Eren

veya vasiyet alacaklısı olabilmenin olumsuz şartıdır¹². TMK m. 578’de sınırlı olarak sayılan sebepler, mirasbırakanın yaşamına, fiziksel ve psikolojik bütünlüğüne ya da ölüme bağlı tasarruflarına yönelik kasten gerçekleştirilen hukuka aykırı fiillerden oluşmaktadır¹³. Genişletilemeyeceği kabul edilen bu fiillere¹⁴, mirasçının veya vasiyet alacaklısının kendiliğinden (*ipso iure*) mirastan yoksunluğu sonucu bağlanmıştı¹⁵. Bu nedenle yoksunluğun hüküm ve sonuçlarını doğurması, mirasbırakanın irade açıklamasına örneğin vasiyetnameyi geri almasına veya miras sözleşmesinden dönmesine ya da mahkeme kararına bağlı değildir. Uyuşmazlık halinde yoksun olan kişi dahil yoksunluğun tespitinde hukuki yararı bulunanlar, süreye bağlı olmaksızın tespit davası açabilirler¹⁶. Mirastan yoksunluk nedeniyle mirasçılık sıfatının kazanılmadığını ve ölüme bağlı tasarrufun hükümsüz hale gediğini iddia eden kimse iddiasını ispatlamakla yükümlüdür (TMK m. 6). Maddi bir vakia olan yoksunluk her türlü delille ispatlanabilir, her zaman ileri sürülebilir ve re’sen dikkate alınır¹⁷.

Türk Medeni Kanunu m. 578’de sayılanlar kadar veya onlardan daha ağır hukuka aykırı fiillerin, yoksunluk sebebi olarak değerlendirilmediği, mirasbırakanı ağır şekilde yaralamak, sırlarını üçüncü kişilere açıklamak, asılsız bir suçlamayla hapis cezası almasını sağlamak¹⁸, yakınlarını öldürmek veya öldürmeye teşebbüs etmek

ve Yücer Aktürk (n 2) N.1167; Akkanat (n 1) 40; Stephanie Hrubesch-Millaue, *OFK- Orell Füssli Kommentar, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch* (Hrsg. Jolanta Kren Kostkiewicz, Stephan Wolf, Marc Amstutz ve Roland Fankhauser) (3. Auflage, Orell Füssli 2016) Art.540, N.4-5.

¹² Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 525; Antalya (n 1) N.1539; İnan, Ertaş ve Albaş (n 2) N.1437, 1486.

¹³ Serozan ve Engin (n 2) §5, N.32; Engin (n 2) 35. Sebeplerin sınırlı olarak sayılmış olmasına rağmen TMK m. 2/II’den yararlanarak mirastan yararlanmaya layık olmayan kişilerin de mirastan yoksun oldukları sonucuna varılabileceği yönünde katıldığımız görüş için bkz. Serozan ve Engin (n 2) §5 N.34; Yağcı (n 11) 60; Schwander (n 4) Art.540, N.4; Engin (n 2) 76-77.

¹⁴ Schwander (n 4) Art.540, N.6; Wildisen (n 10) Art.540, N.1; Tuor ve Piconi (n 4) Art.540/541, N.15; Antalya (n 1) N.1546; Escher (n 6) Art.540, N.6; Hrubesch-Millaue (n 11) N.8; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 533; Oğuzman (n 1) 265; İnan, Ertaş ve Albaş (n 2) N.1496; Ayan ve Ayan (n 2) 302; Serozan ve Engin (n 2) §5, N.34; Kılıçoğlu (n 2) 263; Dural ve Öz (n 1) N.1522; Öztan (n 2) 343; Çabri, C.II (n 1) 53; Eren ve Yücer Aktürk (n 2) N.1167; İmre ve Erman (n 2) 308.

¹⁵ Çabri, C.II (n 1) 48-49; Yılmaz (n 2) 211; Hrubesch-Millaue (n 11) Art.540, N.8; Tuor ve Piconi (n 4) Art.540/541, N.12; Escher (n 6) Art.540, N.2; Schwander (n 4) Art.540, N.22; Engin (n 1) 168; Oğuzman (n 1) 265, 268; Öztan (n 2) 343, 347; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 533, 539; Dural ve Öz (n 1) N.1516, 1553; Serozan ve Engin (n 2) §5, N.33a, 52; Eren ve Yücer Aktürk (n 2) N.1167, 1173, 1175; İnan, Ertaş ve Albaş (n 2) N.1514; Kılıçoğlu (n 2) 262-263; İmre ve Erman (n 2) 307, 309; Ayan ve Ayan (n 2) 301-302; Antalya (n 1) N.1560. Mirasın reddi, mirastan çıkarma ya da feragat söz konusu olduğunda da belirli bir kimseye karşı mirasçılık sıfatı kaybedilmektedir. Ancak yoksunluktan farklı olarak bu hallerde kendiliğinden sonuç doğurma söz konusu değildir.

¹⁶ Tuor ve Piconi (n 4) Art.540/541, N.31; Schwander (n 4) Art.540, N.25; Serozan ve Engin (n 2) §5, N.34; Çabri, C.II (n 1) 80-81; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 539-540; Yılmaz (n 2) 214; Oğuzman (n 1) 268; Engin (n 1) 167-168, 170; İmre ve Erman (n 2) 309-310; Ayan ve Ayan (n 2) 302; İnan, Ertaş ve Albaş (n 2) N.1514; Antalya (n 1) N.1560; Eren ve Yücer Aktürk (n 2) N.1193; Dural ve Öz (n 1) N.1555.

¹⁷ Engin (n 1) 170-171; Eren ve Yücer Aktürk (n 2) N.1167; Öztan (n 2) 347.

¹⁸ Escher (n 6) Art.540, N.1.

şeklinde çoğaltabileceğimiz örneklerde, bu fiilleri işleyenlerin, tereke ile ilişkilerinin kendiliğinden kesilmesine yönelik yasal düzenleme bulunmadığı görölmektedir¹⁹. Yasa koyucunun bu tercihinde, mirasbırakanın anılan fiilleri işleyenlere müdahale imkânı bulunup bulunmadığının etkili olduğu belirtilmektedir²⁰. Şöyle ki mirasbırakanın kendisine veya yakınlarına karşı gerçekleştirilen fiillere karşı ölüme bağlı tasarruf yapma imkânı bulunduğuca kendiliğinden sonuç doğuran yoksunluğa ihtiyaç yoktur. Yoksunluk sebepleri dışındaki hukuka aykırı fiillerin gerçekleştirilmesi halinde, mirasbırakan dilerse saklı paylı mirasçısını mirastan çıkarabilecek (TMK m. 510), saklı paylı olmayanların ise ölüme bağlı tasarruf yaparak tereke ile bağını kesebilecektir. Vasiyetnameyi geri alarak ya da ölüme bağlı tasarruf olumlu miras sözleşmesi ile yapılmışsa dönme hakkını kullanarak vasiyet alacaklısının veya atanmış mirasçının bu sıfatlarına son verebilecektir²¹. Oysa yoksunluk sebeplerinden, öldürmeye teşebbüs hariç mirasbırakanın ölmüş olması, irade beyanında bulunabilecek durumda olmaması ya da fiili öğrenememiş olması nedeniyle mirastan çıkarma veya vasiyeti geri alma imkânından bahsetmek mümkün değildir²². Bu sakıncaları önlemek için irade beyanına ihtiyaç duyulmaksızın sonuçlarını doğuran yoksunluğun, mirastan çıkarmayı genişleterek tamamladıđı²³, mirasçı ile arasındaki duygusal bağ kopan mirasbırakanın farazi iradesi esas alınarak onun tasarruf

¹⁹ Engin (n 1) 60. Yoksunluk sebeplerinin mirasçılıktan çıkarma sebeplerine göre daha ağır olduğu yönünde bkz. Çabri, C.II (n 1) 48-49; Dural ve Öz (n 1) N.1518.

²⁰ Çabri, C.II (n 1) 48; Yağcı (n 11) 57; Serozan ve Engin (n 2) §5, N.33; Dural ve Öz (n 1) N.1515; Öztan (n 2) 342; Tuor, Schnyder ve Rumo-Jungo (n 1) §73, N.7; Kocayusufopaşaoğlu (n 2) 531; Escher (n 6) Art.540, N.1, 6; Engin (n 1) 72; Tuor ve Picononi (n 4) Art.540/541, N.2, 6; Kılıçoğlu (n 2) 262; Yılmaz (n 2) 209.

²¹ Serozan ve Engin (n 2) §5, N.34; Engin (n 1) 44.

²² Serozan ve Engin (n 2) §5, N.34; Hrubesch-Millauer (n 11) Art.540, N.8; Dural ve Öz (n 1) N.1515. TMK m. 578/b.1'de yer alan öldürmeye teşebbüsün de yoksunluk sebebi olarak sayılmasının bu açıdan bir tutarsızlık teşkil ettiği, zira mirasbırakanın dilerse mirasçılıktan çıkarma imkânına sahip olduğu yönünde Engin (n 1) 69, 78.

²³ Çabri, C.II (n 1) 48-49; Barış Demirsatan, "Mirastan Yoksunluk ve Mirasçılıktan Çıkarma Sebeplerinin Masumiyet Karinesi ile İlişkisi" (2024) 82 (1) İÜHFİM, 47, 59; Schwander (n 4) Art.540 N.4; Serozan ve Engin (n 2) §5, N.26, 34; Tuor ve Picononi (n 4) Art.540/541, N.11; Kocayusufopaşaoğlu (n 1) 531; İmre ve Erman (n 2) 309; Engin (n 1) 168; Oğuzman (n 1) 268; İnan, Ertaş ve Albaş (n 2) N.1488; Escher (n 6) Art.540, N.6; Antalya (n 1) N.1545; Ayan ve Ayan (n 2) 261; Yılmaz (n 2) 209. Tamamlayıcı fonksiyonunun eksik olduğu yönünde bkz. Yağcı (n 11) 59. Mirastan çıkarma ile mirastan yoksunluk, çıkarılan veya yoksun olan kişinin mirasçı sıfatını kaybetmesine neden olur. Çıkarma için yoksunluktan farklı olarak mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufu şarttır. Ayrıca çıkarma yalnızca saklı paylı mirasçıları, yoksunluk ise saklı paylı olsun olmasın tüm mirasçıları, vasiyet alacaklılarını ve yüklenme lehtarını kapsar. Bu yönü ile yoksunluğun stüjesi daha geniştir. Çıkarma nedeni oluşturan fiillerin yönelidiği kişiler arasında yoksunluktan farklı olarak mirasbırakanın yakınları da sayılmıştır. Mirasbırakanın affi, yoksunluk bakımından açıkça öngörölmüş olmasına rağmen çıkarma bakımından yasal bir düzenleme bulunmamaktadır. Karşılaştırma için bkz. Yılmaz (n 2) 210; Dural ve Öz (n 1) N.1516-1519; Weimar (n 1) Art.477, N.16; Hrubesch-Millauer (n 11) Art.540, N.3-4; Yağcı (n 11) 61-63; Antalya (n 1) N.1545; İnan, Ertaş ve Albaş (n 2) N.14889-1492; Engin (n 1) 43; Eren ve Yücer Aktürk (n 2) N.1170-1174; Çabri, C.II (n 1) 50-52.

özgürlüğünü korumayı amaçladığı kabul edilmektedir²⁴. Nitekim yasa koyucunun yoksunluk oluşturan fiillerin işlenmesine rağmen mirasbırakanın affını (MK 578/II) mirastan yoksunluğa engel bir durum olarak düzenlemesi de bu sonucu doğrulamaktadır. Affın söz konusu olmadığı durumlarda ise yoksunluk oluşturan fiilleri işleyenlerin hak sahibi olmasının, öldürülen, sürekli şekilde ölüme bağlı tasarruf yapamayacak hale getirilen, aldatma, korkutma veya zorlamanın etkisinden ölüm anına kadar kurtulma imkânı olmayan mirasbırakanın farazi iradesine aykırı olacağı belirtilmektedir²⁵. Yoksunluk, mirasçı ve vasiyet alacaklısı olmayı engellediği için miras hukuku alanında karşılaşılabilecek en ağır yaptırımlardandır. Dolayısıyla temel amaç bu olmamakla birlikte aynı zamanda cezalandırıcı işlevi de bulunmaktadır. Ancak hükmün baskın amacının mirasbırakanın tasarruf özgürlüğünü korumak olduğu dikkate alındığında yoksunluğun bir özel hukuk cezası niteliğinde olduğunu söylemek güçtür²⁶.

Yoksunluk yalnızca mirasçı ve vasiyet alacaklısı olmaya bağlı haklar bakımından etkisini gösterir²⁷. Yoksun olan mirasçı ile mirasbırakan arasında soybağı devam eder, eşlerden birinin yoksunluk sebebi oluşturan bir fiilin diğer eşin ölümüne neden olması dışında, evlilik birliği etkilenmez²⁸. Ancak öldürmeye teşebbüs, hayata kasta dayanan boşanma sebebi oluşturabilir²⁹. Bununla birlikte, “*Gelir ve aylık bağlanmayacak haller*” başlıklı 5510 Sayılı Kanun 56/a uyarınca, kendisinden aylık bağlanacak sigortalıyı veya gelir ya da aylık bağlanmış olan sigortalıyı kasten öldürdüğü veya öldürmeye teşebbüs ettiği veya bu yasa gereğince sürekli iş göremez hale veya malûl duruma getirdiği hususunda kesinleşmiş yargı kararı bulunan kişilere gelir veya aylık ödenmesi yasaklanmıştır.

²⁴ Schwander (n 4) Art.540, N.4; Dural ve Öz (n 1) N.1514; Tuor ve Picenoni (n 4) Art.540/541, N.10-11; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 532. Mirastan yoksunlukta, mirasçı ile mirasbırakan arasındaki duygusal bağın koştığı, mirasbırakanın kendisine karşı belli fiilleri işleyen kişilerin terekede hak sahibi olmasını istemeyeceği, mirasçılık sıfatının varlık sebebinin ortadan kalktığı karinesinin söz konusu olduğu yönünde bkz. Çabri, C.II (n 1) 47-48.

²⁵ Dural ve Öz (n 1) N.1515; Çabri, C.II (n 1) 47-48; Engin (n 1) 42; Serozan ve Engin (n 2) §5, N.32; Yağcı (n 11) 57; Demirsatan (n 23) 59.

²⁶ Reto Heizmann, *Strafe im schweizerischen Privatrecht, Phänomenologie und Grenzen gesetzlich begründeter Strafsanktionen des Privatrechts*, ASR- Abhandlungen zum Schweizerischen Recht Band/Nr. 811 (Stämpfli 2015) N.543; Işık Önay ve Orcan Ok, “Özel Hukuk Cezası Kavramı ve Ceza Hukukunun Genel İlkelerinin Özel Hukuk Cezalarına Uygulanabilirliği”, *Özel Sayı* (2023) 29 (2) MÜHFHAD, 1320, 1347. Cezalandırma amacının geri planda kaldığı yönünde Engin (n 2) 66. Mirastan çıkarma ve yoksunluğun, medeni hukuk cezası niteliğinde olduğu yönünde bkz. M. Tarık Güleriyüz ve Ayça Zorluoğlu Yılmaz, “Bir Anglo- Amerikan Hukuku Müessesesi Olarak Cezalandırıcı Tazminatın [Punitive Damages] Bazı Türk Hukuk Müesseseleri ile Mukayesesi” (2019) (141) TBB 325, 357. Özel hukuk yaptırımı olduğu yönünde bkz. Nilgün Başalp, “Aile İçi Şiddet ve Özel Hukuk Yaptırımları”, (2014) 20 (1) MÜHFHAD, 207. Özel hukuk cezasına benzer şekilde bir yaptırım olduğu yönünde bkz. Demirsatan (23) 59.

²⁷ Ayan ve Ayan (n 2) 302; Çabri, C.II (n 1) 83.

²⁸ Çabri, C.II (n 1) 83.

²⁹ Çabri, C.II (n 1) 83, dn.261.

II. KİŞİ BAKIMINDAN KAPSAMI

Türk Medeni Kanunu m. 578’de sayılan fiilleri gerçekleştiren kişilerin, mirasçı olamayacakları ve ölüme bağlı tasarrufla herhangi bir hak edinemeyecekleri belirtilmiştir. Bu doğrultuda hükmün kapsamına mirasçılar ve lehine ölüme bağlı tasarruf yapılanlar girmektedir³⁰. Bu kişilerin, fiili şahsen işleminin yanında hükmün amacı doğrultusunda genişletici yorumla, başka bir kişiyi yönlendirmesi, onu teşviki, ona iştirak veya yardım etmesi de yoksunluğun varlığı için yeterli kabul edilmektedir³¹ (TCK m. 38-39).

Yasal mirasçılar, mirasbırakanın kan hısımları ile evlatlık ve altsoyundan oluşan zümre mirasçıları, eşi ve geride hiçbir mirasçı bırakmaması ya da mirasçı sıfatının kazanılmaması halinde devletten ibarettir³² (TMK m. 495-501). Devlet dışındaki tüzel kişiler bakımından yasal mirasçılık mümkün değildir³³. Yoksunluk, hak sahipliği sıfatı üzerindeki etkisini, yasal mirasçılarda mirasın açılması anında mirasçılık sıfatının kazanılmaması şeklinde gösterir³⁴. Fiilin mirasbırakanın ölümünden eş deyişle mirasın açılmasından sonraki bir dönemde gerçekleşmesi halinde de bu sonuç değişmez ve yoksunluk ölüm anına kadar geçmişe etkili sonuç doğurur ve bu kişiler mirasın paylaşılmasına katılamazlar³⁵. Örneğin mirasbırakanın el yazılı vasiyetnamesini mirasın açılmasından sonra yok eden mirasçı, mirasçı sıfatını geçmişe etkili olarak ölüm anından itibaren kazanamayacaktır³⁶. Bu ihtimal, TMK m.

³⁰ Dural ve Öz (n 1) N.1513; Yılmaz (n 2) 214; Tuor, Schnyder ve Rumo-Jungo (n 1) §73, N.7; Engin (n 1) 171-172; İnan, Ertaş ve Albaş (n 2) N.1488; Çabri, C.II (n 1) 49; İmre ve Erman (n 2) 306-307; Serozan ve Engin (n 2) §5, N.33a, 51-52; Ayan ve Ayan (n 2) 301-302.

³¹ Çabri, C.II (n 1) 61; Antalya (n 1) N.1550; Hrubesch-Millauer (n 11) Art.540, N.8; Escher (n 6) Art.540, N.7; Tuor ve Picononi (n 4) Art.540/541, N.18; Oğuzman (n 1) 266; Schwander, Art.540, N.7; Engin (n 1) 85; Wildisen (n 10) Art.540, N.2; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 533; Dural ve Öz (n 1) N.1527; Serozan ve Engin (n 2) §5, N.39; Eren ve Yücer Aktürk (n 2) N.1179; Öztan (n 2) 343. Yargıtay 14 HD, 2016/3837, K. 2017/267, 16.1.2017: “... mirasbırakanı kasten öldürmeye azmet-tirmiş olması nedeni ile mirasçı olamaz.” <https://lib.kazanci.com.tr/>. (E.T. 21.10.2024).

³² Hatemi (n 2) §2, N.4; Tuor ve Picononi (n 4) Art.537, N.2; Tuor (n 2) Vorbemerkungen zum dreizehnten Titel, N.4; Kılıçoğlu (n 2) 34-40; Serozan ve Engin (n 2) §2, N.13; Öztan (n 2) 35; Çabri, C.I (n 2) 61; Dural ve Öz (n 1) N.93; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 57; İmre ve Erman (n 2) 15; İnan, Ertaş ve Albaş (n 2) N.113; Antalya (n 1) N.231-234; Eren/Yücer Aktürk (n 2) N.85.

³³ İmre ve Erman (n 2) 305; Yılmaz (n 2) 276-277; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 529; Öztan (n 2) 18, 339; Dural ve Öz (n 1) N.44, 92, 1503; Antalya (n 1) N.1540; Serozan ve Engin (n 2) §5, N.30; Ayan ve Ayan (n 2) 299; Çabri, C.I (n 2) 48. Vasiyet alacaklısı ve atanmış mirasçı olma bakımından ise gerçek kişilerle tüzel kişiler arasında bir fark yoktur.

³⁴ Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 541; Engin (n 1) 171; Hrubesch-Millauer (n 11) Art.540, N.5; Dural ve Öz (n 1) N.1553; Schwander (n 4) Art.540, N.22; Çabri, C.II (n 1) 80-81.

³⁵ Dural ve Öz (n 1) N.1554; Yılmaz (n 2) 216; Schwander (n 4) Art.541, N.22; Çabri, C.II (n 1) 81-82; Escher (n 6) Art.540, N.2; Tuor ve Picononi (n 4) Art.540/541, N.31; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 539-540; Oğuzman (n 1) 268; Serozan ve Engin (n 2) §5, N.51; İmre ve Erman (n 2) 310; Ayan ve Ayan (n 2) 303; Engin (n 1) 168-169.

³⁶ Dural ve Öz (n 1) N.1554; Escher (n 6) Art.540, N.2; Ayan ve Ayan (n 2) 302; Engin (n 1) 169; Eren ve Yücer Aktürk (n 2) 1194; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 537; Tuor ve Picononi (n 4) Art.540, N.27, 31; Öztan (n 2) 347; Schwander (n 4) Art.540, N.22; Hrubesch-Millauer (n 11) Art.540, N.6; İmre ve Erman (n 2) 310.

578/b.4 kapsamında gerçekleşebilecek yoksunluk sebebi için geçerli olup ilk üç bentte yer alan fiiller, mirasbırakan yaşarken gerçekleştirilebilir. Külli halefiyet ilkesinin sonucu olan her mirasın en az bir mirasçısı bulunması kuralı doğrultusunda devletin mirastan yoksun olamayacağı kabul edilmektedir³⁷.

Lehine ölüme bağlı tasarruf yapılanlar ise atanmış mirasçılar, vasiyet alacaklıları ve yüklenme lehtarlarıdır³⁸. Zira mirasçılara veya vasiyet alacaklılarına karşı korunan mirasbırakanın tasarruf özgürlüğünün, yüklenme lehtarına karşı korunmaması hükmün amacı ile bağdaşan bir yorum değildir. Bu nedenle lehine yüklenme yapan bir kimsenin de ölüme bağlı tasarruftan yararlanabilmesi için mirasbırakana karşı yoksunluk sebebi oluşturan fiilleri gerçekleştirmemiş olması gerekir. Lehine ölüme bağlı tasarruf yapılanlar açısından yoksunluk, ölüme bağlı tasarrufu hükümsüz hale getirir³⁹ (TMK m. 578). Yoksunluk sebebinin, kişinin mirasçı veya vasiyet alacaklısı olarak tayin edilmeden önce veya sonra gerçekleşmesinin bu sonuca bir etkisi bulunmamaktadır⁴⁰. Başka deyişle bir kimse yoksunluk sebebi oluşturan fiilleri, henüz lehine bir ölüme bağlı tasarruf yapılmadan gerçekleştirmiş olsa bile hak sahipliği sıfatını kazanamayacaktır. Ancak öldürmeye teşebbüs sonrası, mirasbırakanın çıkarma tasarrufu yapmamış olmasının, somut olayın özelliği doğrultusunda yoksunluk bakımından af anlamına gelip gelmeyeceğinin değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir⁴¹.

Tüzel kişilerin mirasçı atanması veya vasiyet alacaklısı olması halinde, yoksunluk sebepleri olarak sayılan insana özgü fiiller, tüzel kişilerin organlarını oluşturan kişilerce gerçekleştirilebilir. Organı oluşturan kişilerin tamamının veya yalnızca birinin mirasbırakana karşı gerçekleştirdiği hukuka aykırı fiillerin TMK m. 578'de sayılan sebeplerden birini oluşturması halinde mirastan yoksun olmaları mümkündür⁴² (TMK m. 50/II, III). Doktrinde, tüzel kişilerin adam çalıştıran sıfatı ile de mirastan yoksun olabilecekleri savunulmaktadır⁴³. Kanımızca bu düşünce, adam çalıştıranın kendi fiili değil çalışanın fiilleri dolayısıyla sorumlu tutulması

³⁷ Dural ve Öz (n 1) N.92, 1520; Serozan ve Engin (n 2) §1, N.139; Engin (n 1) 81; Tuor ve Picononi (n 4) Art.540/541, N.13; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 533; İnan, Ertaş ve Albaş (n 2) N.1489.

³⁸ Serozan ve Engin (n 2) §5, N.52; Engin (n 1) 38, 171; İnan, Ertaş ve Albaş (n 2) N.1488; İmre/Erman (n 2) 307.

³⁹ Serozan ve Engin (n 2) §5, N.52; Oğuzman (n 1) 174-175; İmre ve Erman (n 2) 192-193, 226-227; Engin (n 2) 169; Dural ve Öz (n 1) N.1553; Öztan (n 2) 347; Schwander (n 4) Art.541, N.22; Tuor ve Picononi (n 4) Art.540/541, N.31; Hrubesch-Millauer (n 11) Art.540, N.6; İnan, Ertaş ve Albaş (n 2) N.1517; Eren ve Yücer Aktürk (n 2) 1196.

⁴⁰ Engin (n 1) 168-169.

⁴¹ Dural ve Öz (n 1) N.1528.

⁴² Hrubesch-Millauer (n 11) Art.540, N.7; Wildisen (n 10) Art.540, N.2; Schwander (n 4) Art.539, N.11; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 533; Eren ve Yücer Aktürk (n 2) N.1169; İmre ve Erman (n 2) 308 vd.; İnan, Ertaş ve Albaş (n 2) N.1489; Dural ve Öz (n 1) N.1520; Tuor ve Picononi (n 4) Art.540/541, N.13; Öztan (n 2) 343.

⁴³ Eren ve Yücer Aktürk (n 2) N.1169.

neniyle yerinde değildir. Tüzel kişilerin mirastan yoksun olup olamayacakları konusundaki tereddütler, onların fiziki varlıklarının bulunmamasına ve yoksunluk sebebi teşkil eden fiillerin insana özgü davranışlardan oluşmasına dayanmaktadır. Başka ifadeyle yoksunluk sebepleri oluşturan fiillerin bizatihi tüzel kişi tarafından gerçekleştirilebilmesi fiziken imkansızdır. Ancak hukuk düzeninde tüzel kişiler, fiil ehliyetlerini, organları ve dolayısıyla organları oluşturan kişilerce kullanabildiğinden, bu kişilerin görevleri sırasında ve görevle ilgili hukuka aykırı fiilleri doğrudan tüzel kişinin sorumluluğunu doğurur⁴⁴. Eş deyişle organları oluşturan kişilerin irade beyanları ve davranışları, tüzel kişinin hak ehliyetinin kapsamına girmek ve görevleri ile bağlantılı olmak şartı ile tüzel kişinin bizatihi kendisine atfedilir⁴⁵. Oysa tüzel kişi ile bağımlılık ilişkisi içinde olan çalışan, organ sıfatını haiz olmayıp anılan kişilerin davranışları bakımından MK m. 50/II hükmünün uygulama alanı bulması mümkün değildir⁴⁶. Çünkü burada tüzel kişinin değil, üçüncü kişinin hukuka aykırı davranışı söz konusudur.

Yoksunluk sebebi oluşturan fiiller kime karşı işlendi ise onun terekesi üzerinde hak sahipliğini engeller. Başkalarına karşı olan mirasçılık ehliyeti bu durumdan etkilenmez. Dolayısıyla yalnızca fiillerin yöneldiği mirasbırakana karşı nisbi ehliyetsizlik hali yaratır⁴⁷. Örneğin, babasına karşı yoksunluğu gerektiren bir fiil işlemiş olan kişi, babasının mirasçısı olamayacaksa da büyük babasının mirasçısı olabilecektir⁴⁸. Yoksunluğun nisbi etkisinin bazı durumlarda adaletsiz sonuçlara da yol açabileceği belirtilmektedir. Şöyle ki mirasbırakana karşı TMK m. 578'de sayılan fiilleri işleyenler, mirastan yoksun olmasına rağmen mirasbırakanın terekesinde dolaylı olarak da hak kazanabilmektedir⁴⁹. Örneğin ailenin tek çocuğu olup da babasını öldürdüğü için mirasın tamamı annesine intikal etmiş olan bir kimse, ileride annesi de vefat ettiğinde babasından annesine intikal eden terekede mirasçı olabilecektir⁵⁰. Ancak mirasçılıktan çıkarma ile bu sonucun bertaraf edilebilmesi mümkündür. Yukarıdaki örnekte geride kalan eş, babasını öldüren çocuğunu miras-

⁴⁴ M. Kemal Oğuzman, Özer Seliçi ve Saibe Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku, Gerçek ve Tüzel Kişiler* (20.Baskı, Filiz 2021) N.966.

⁴⁵ Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir (n 44) N.966; Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (26.Bası, Yetkin 2021) N.1930.

⁴⁶ Mustafa Dural ve Tufan Ögüz, *Türk Özel Hukuku, C.II, Kişiler Hukuku* (24. Bası, Filiz 2024) N.1193; Eren (44) N.1930.

⁴⁷ Çabri, C.II (n 1) 94-95; Wildisen (n 10) Art.540, N.2; Ayan ve Ayan (n 2) 303; Dural ve Öz (n 1) N.1556; Escher (n 6) Art.540, N.2; Tuor ve Piconi (n 4) Art.540/541, N.31; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 531, 540; Oğuzman (n 1) 268; Engin (n 1) 40-41, 180; Schwander (n 4) Art.540, N.23; İnan, Ertaş ve Albaş, N.1515; Antalya (n 1) 1561; Serozan ve Engin, §5, N.53; İmre ve Erman, s.310; Öztan (n 2) 348; Eren ve Yücer Aktürk (n 2) N.1195.

⁴⁸ Örnek için bkz. Dural ve Öz (n 1) N.1556.

⁴⁹ Engin (N 1) 180-181; Hrubesch-Millauer (n 11) Art.540, N.7; Tuor ve Piconi (n 4) Art.540/541, N.31; Escher (n 6) Art.540, N.2.

⁵⁰ Örnek için bkz. Engin (n 1) 180-181.

tan çıkararak onun kendisine mirasçı olmasına engel olabilecektir (TMK m. 510)⁵¹. Doğaldır ki çıkarma tasarrufunun yapılabilmesi için mirasbırakanın çıkarma sebebinin öğrenmiş olması gerekir⁵². Vasiyet alacaklısı veya atanmış mirasçı açısından ise yoksunluk sebebinin gerçekleşmesi ile ölüme tasarruf hükümsüz hale geleceği için böyle bir sonuçla karşılaşılmayacaktır.

Mirastan yoksunluk, yalnızca fiilli işleyen kişi için sonuç doğurur⁵³. Yoksunluğun, yoksunluk sebebi olan fiilleri işleyenler dışındakilerin hak sahipliği sıfatını etkilememesi ise sonuçlarının kişisel olmasını anlatır⁵⁴. Kişisel olma özelliği, TMK m. 579/II'nin, "*mirastan yoksun olanın altsoyu, mirasbırakandan önce ölen kimsenin altsoyu gibi mirasçı olur*" şeklindeki ifadesiyle düzenlenmiştir. Bu kural, zümre içi halefiyet kuralının, yoksunluk bakımından tekrar edilmesinden ibarettir⁵⁵ (TMK m. 495-497). Şu hâlde TMK m. 579/II, mirastan yoksun olan kişinin bir zümre mirasçısı olması halinde başka ifadeyle yasal mirasçılar arasında halefiyet ilkesinin geçerli olduğu zümre mirasçıları bakımından uygulama alanı bulur⁵⁶. Mirastan yoksun olan kişinin altsoyu, yoksun kalan kişi mirasbırakandan önce ölmüş gibi onun yerine halef olur. Altsoy bulunmuyor ise miras payı, yoksun olan kişinin birlikte mirasçı olduğu zümre mirasçılar arasında paylaşılır⁵⁷. Yoksun kalan kişinin zümredeki tek mirasçı olması halinde miras bir sonraki zümreye intikal eder⁵⁸. Zümre mirasçısı olmaması ve halefinin bulunmaması nedeniyle, yoksunluğa sebep olan fiillerin eş tarafından işlenmesi halinde TMK m. 579/II hükmü uygulanmaz. Bu halde mirasın paylaşılmasında eş dikkate alınmaz, hangi zümre ile mirasçı ise miras onlar arasında paylaşılır⁵⁹. TMK m. 579/II'nin uygulama alanı bula-

⁵¹ Engin (n 1) 181; Çabri, C.II (n 1) 95; Yılmaz (n 2) 216-217.

⁵² Ancak bu çözümün mirasbırakanın çıkarma tasarrufunda bulunmasının mümkün olmadığı durumlar bakımından yetersiz olduğu yönünde bkz. Engin (n 1) 182.

⁵³ Dural ve Öz, 1556; Wildisen (n 10) Art.540, N.2; Çabri, C.II (n 1) 95-96.

⁵⁴ Ayan ve Ayan (n 2) 303; Engin (n 1) 182-183; Yılmaz (n 2) 217; Serozan ve Engin (n 2) §5, N.54; Çabri, C.II (n 1) 95-96; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 540; Tuor ve Picononi (n 4) Art.540/541, N.32; Escher (n 6) Art.541, N.1; Oğuzman (n 1) 269; Öztan (n 2) 348; İmre ve Erman (n 2) 310-311; Kılıçoğlu (n 2) 265; İnan, Ertaş ve Albaş (n 2) N.1516; Engin (n 1) 41; Antalya (n 1) 1562.

⁵⁵ Dural ve Öz (n 1) N.1557; Engin (n 1) 183; Yılmaz (n 2) 217; İnan, Ertaş ve Albaş (n 2) N.1516; Engin (n 1) 186.

⁵⁶ Engin (n 1) 181.

⁵⁷ Dural ve Öz (n 1) N.1557; Serozan ve Engin (n 2) §5, N.54; Engin (n 1) 186; Çabri (n 1) C.II, 109.

⁵⁸ Dural ve Öz (n 1) 1557.

⁵⁹ Engin (n 1) 184; Çabri, C.II (n 1) 109. Yargıtay 14 HD, 2016/3837, K. 2017/267, 16.1.2017: "*yoksun olanın altsoyu mirasbırakandan önce ölen kimsenin alt soyu gibi mirasçı olur. Ancak halefiyet kuralı yalnız zümre mirasçıları bakımından hüküm ifade eder (TMK m. 520, 521)... 'nın diğer eşinden olan altsoyu ...da zümre mirasçısı olmadığından mirasbırakana mirasçı olamaz ancak mirastan yoksunluk sadece ilgili mirasbırakana özgüdür. Miras bırakan ... 'nın eşi ... tarafından öldürülmesi üzerine mirasçılığı ... mirasbırakandan sonra altsoy bırakmadan vefat etmesi sebebiyle payı babası ... 'ya ve mirasbırakanın diğer mirasçılara geçecektir. Bu şekilde mirasçılığı ve miras paylarının tespiti gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru değildir*". <https://lib.kazanci.com.tr/>. (E.T. 21.10.2024).

mayacağı durumlardan biri de evlat edinenin, kendi mirasbırakanına karşı yoksunluk sebebi oluşturan fiillerden birini işlemesidir. Evlatlık birinci zümre mirasçısı olmasına rağmen evlat edinenin hısımlarına mirasçı olamadığı için halefiyet yolu ile evlat edinenin yerini alamaz. Evlatlığın altsoyu ancak evlatlığın evlat edinene karşı yoksunluğu gerektiren fiillerden birini işlemesi halinde onun yerini alarak halef olabilir (TMK m. 500)⁶⁰. Hüküm, atanmış mirasçı ve vasiyet alacaklısı bakımından da geçerli değildir⁶¹. Zira yoksunluk, ölüme bağlı tasarrufun hükümsüzlüğüne neden olur⁶². Katıldığımız görüş uyarınca, mirasbırakan aksini öngörmemişse ve somut olayda atanmış mirasçılar bulunuyorsa, vasiyetin hükümsüz olmasından hem yasal hem atanmış mirasçılar yararlanır⁶³. Ancak atanmış mirasçının veya vasiyet alacaklısının herhangi bir sebeple hak sahibi olamaması durumunda yedek mirasçı veya vasiyet alacaklısı belirlenmiş ise hak sahipliği anılan kişilere geçer⁶⁴.

Yoksun olan kişinin, mirasçılık sıfatını ispat eden, tereke üzerinde fiili hakimiyet kurulabilmesini ve tasarruf edilebilmesini sağlayan mirasçılık belgesini talep etmesi mümkün değildir (TMK m. 598/I-II)⁶⁵. Yargıtay ise aksi görüşte olup yerleşmiş kararlarında, yoksun olanların da mirasçılık belgesini talep edebileceklerine, yoksunluğun hukuki sonuçlarının terekenin paylaşılması sırasında gözetileceğine hükmetmektedir⁶⁶. TMK m. 578 hükmünün, yoksunluk sebebi oluşturan fiilleri işleyen kimselerin, mirasçı olamayacakları ve ölüme bağlı tasarrufla bir hak elde edemeyecekleri yönündeki açık ifadesi karşısında, yoksunluğun paylaşırma aşamasında dikkate alınacağına hükmedilmesinin yasal temeli bulunmamaktadır. Katıldığımız görüş uyarınca, mirasçı sıfatını hiç kazanmamış bir kimseye, mirasçılık belgesinin verilmesine ilişkin değerlendirme yerinde değildir⁶⁷. Nitekim bu kimselere

⁶⁰ Engin (n 1) 185-186.

⁶¹ İnan, Ertaş ve Albaş (n 2) N.1517; Schwander (n 4) Art.541, N.3; İmre ve Erman (n 2) 310-311; Eren ve Yücer Aktürk (n 2) N.1196; Engin (n 1) 186.

⁶² Serozan ve Engin (n 2) §5, N.52; Oğuzman (n 1) 174-175; İmre ve Erman (n 2) 192-193, 226-227; Engin (n 2) 169; Dural ve Öz (n 1) N.1553; Öztan (n 2) 347; Schwander (n 4) Art.540, N.22; Tuor ve Picenoni (n 4) Art.540/541, N.31; Hrubesch-Millauer (n 11) Art.540, N.6; İnan, Ertaş ve Albaş (n 2) N.1517; Eren ve Yücer Aktürk (n 2) 1196.

⁶³ Çabri, C.II (n 1) 111, dn.332.

⁶⁴ Dural ve Öz (n 1) N.1557; Çabri, C.II (n 1) 110-111.

⁶⁵ Vasiyet alacaklılarına verilen belgenin, teknik anlamda mirasçılık belgesi olmadığı yönünde bkz. Miray Altunkaya, *Medeni Usûl Hukuku Açısından Mirasçılık Belgesine İlişkin Talep* (On İki Levha 2021) 52.

⁶⁶ Yargıtay 14 HD E. 2019/2322, K. 2020/3596, 11.6.2020: “*Mirasçılık belgesi istemek, maddi bir olayın varlığını ikrar ve kişiler arasındaki irs ilişkisini tesbit ettirmekten ibarettir. Mirastan çıkarma ve yoksunluk sebeplerinin gerçekleşmesi ya da mirasın reddi veya mirastan feragat edilmiş olması ilgili kişinin mirasçılık belgesinde mirasçı olarak gösterilmesine ve kendisine mirastan pay verilmesine engel bir neden değildir. Ne var ki, bu olguların hukuki sonuçlarının terekenin bölüştürülmesi (tasfiyesi) sırasında gözetileceğinin hüküm yerinde gösterilmesi gerekir*”. www.lexpera.com.tr. (E.T. 01.11.2024).

⁶⁷ Çabri, C.II (n 1) 87; Oğuzman (n 1) 282, dn.77; İmre ve Erman (n 2) 333, dn.8; Altunkaya (n 64) 71; Demirsatan (23) 58, dn.25.

mirasçılık belgesinin verilmesi, paylaşma aşamasına kadar tereke üzerinde tasarrufta bulunabilme ihtimali yarattığı için hukuk aykırı ve tehlikeli bulunmaktadır⁶⁸.

III. MİRASBIRAKANI ÖLDÜRMEK VEYA ÖLDÜRMEYE TEŞEBBÜS ETMEK (TMK M. 578/B.1)

A. Fiilin Hukuka Aykırılığı

Türk Medeni Kanunu m. 578/b.1 uyarınca, “.. *Mirasbırakanı kasten ve hukuka aykırı olarak öldüren veya öldürmeye teşebbüs edenler*” mirastan yoksun olurlar⁶⁹. Hükmün kapsamına, ölümle sonuçlanan ve ölümle sonuçlanmamış olsa bile olumlu veya olumsuz davranışlarla⁷⁰ mirasbırakanın yaşam hakkını sonlandırmaya yönelik hukuka aykırı fiiller girmektedir⁷¹. Ölümün fiilden hemen sonra gerçekleşmesi veya fiilin belirli bir saikle işlenmesi şart değildir⁷². Mirasbırakanın kendisini değil de yakınlarını öldürme veya öldürmeye teşebbüs etme çıkarma sebebi olup TMK m. 578/b.1’in kapsamı dışındadır⁷³ (TMK m. 501/b.1). Mirasbırakanı öldürmeye teşebbüs aynı zamanda bir çıkarma sebebidir⁷⁴. Yoksunluk için mirasbıra

⁶⁸ İmre ve Erman (n 2) 333, dn.8; Altunkaya (n 64) 71.

⁶⁹ Çabri, C.II (n 1) 59-60; Antalya (n 1) N.1547; Engin (n 1) 85 vd.; Tuor ve Piconi (n 4) Art.540/541, N.16; Kocayusufoğlu (n 1) 533; Schwander (n 4) Art.540, N.7; Oğuzman (n 1) 266; Hrubesch-Millauer (n 11) Art.540, N.9; Dural ve Öz (n 1) N.1524; Serozan ve Engin (n 2) §5, N.36; İnan, Ertaş ve Albaş (n 2) N.1498; Eren ve Yücer Aktürk (n 2) N.1177. Kanlı el mirası alamaz ifadesi için bkz. Escher (n 6) Art.540, N.8.

⁷⁰ Tuor ve Piconi (n 4) Art.540/541, N.17; Oğuzman (n 1) 266; Hrubesch-Millauer (n 11) Art.540, N.9. Olumsuz davranışın bir fiil niteliğini taşıması için failin o davranışı gerçekleştirmesi gerekirken hareketsiz kalmış olması aranır. Konu hakkında bkz. M. Kemal Oğuzman ve Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.II* (16. Bası, Vedat 2021) N.42; Serozan ve Engin (n 2) §5, N.38; Engin (n 1) 93; Eren (n 45) N.1900. Yargıtay 7 HD E. 2021/6804, K. 2023/673, 6.2.2023: *Davacı vekili, 26.03.2015 tarihinde ölen müvekkilinin mirasbırakanı .....in ikinci eşi olan davalının, mirasbırakanı hastaneye veya bakımevine götürmediğini, tedavisini ve bakımını gerektiği gibi yaptırmadığını, hastalığını davacıdan saklayarak gerekli tedaviyi almasını engellediğini, yatalak hastaların yatması için gerekli olan havalı yatağı temin etmeyerek mirasbırakanın vücudunda yaralar oluşmasına sebebiyet verdiğini, temizliğiyle ve bakımıyla ilgilenmeyerek yaraların enfeksiyon kapmasına ve enfeksiyon nedeniyle de mirasbırakanın ölümüne neden olduğunu belirterek Türk Medeni Kanunu'nun 578. maddesi gereğince davalının mirastan yoksunluğuna karar verilmesini talep etmiştir.....İlk Derece Mahkemesi'nin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile, soruşturma dosyası, dinlenen tanık beyanları, soruşturma dosyası kapsamında aldırılan Adli Tıp Kurumu raporu birlikte değerlendirilerek davalının mirasbırakanın bakım ve tedavisi ile ilgilenmediği sabit görüldüğünden ve mirastan yoksunluğunu gerektirir herhangi bir eylemi bulunmadığından davalının reddine karar verilmiştir.....Bölge Adliye Mahkemesi'nin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile, İlk Derece Mahkemesi kararının usule, yasaya uygun ve delillerin değerlendirilmesinde isabetli olduğu gerekçesiyle istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir...Temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararının 6100 Sayılı Kanun'un 370. maddesinin birinci fıkrası uyarınca onanmasına. oybirliğiyle karar verildi”. <https://lib.kazanci.com.tr/>. (E.T. 10.10.2024).*

⁷¹ Çabri, C.II (n 1) 59-60; Tuor ve Piconi (n 4) Art.540/541, N.16; Wildisen (n 10) N.2.

⁷² Engin (n 1) 78, 87-88, 100; İnan, Ertaş ve Albaş (n 2) N.1499; Çabri, C.II (n 1) N.60; Tuor ve Piconi (n 4) Art.540/541, N.19.

⁷³ Engin (n 1) 91; Kocayusufoğlu (n 1) 532; Çabri, C.II (n 1) 59.

⁷⁴ Serozan ve Engin (n 2) §5, N.33, 41. Bu konudaki eleştiriler için bkz. Engin (n 1) 69, 78.

kani hukuka aykırı şekilde ve kasten öldürme veya öldürmeye teşebbüs yeterlidir. Fiilin suç oluşturması, ceza yargılamasına konu olması veya mahkûmiyet aranmaz⁷⁵. Zira hükümde, anılan davranışların ceza hukuku alanında sonuç doğurması şartı bulunmamaktadır. Ancak her iki fiilin de aynı zamanda TCK m. 81-83 uyarınca, öldürme ve öldürmeye teşebbüs suçunun maddi unsurlarından⁷⁶ olması nedeniyle fail hakkında ceza mahkemesinde esasa ilişkin nihai karar verilmesinin yoksunluğun tespitine ne ölçüde etki edeceği sorunu ile karşılaşılır. Bu konudaki değerlendirmelerimiz, mirastan yoksunluk bakımından gerçekleşebilecek ihtimallerle sınırlı olarak yapılacaktır. TBK m. 74 uyarınca, hukuk hâkimi ceza mahkemesinin kusurun varlığına ve derecesine, ayırt etme gücüne, zararın belirlenmesine ilişkin tespitlerinden ve beraat kararından bağımsızdır⁷⁷. Katıldığımız görüş uyarınca, hükmün zıt anlamından çıkan sonuç, yasa koyucunun sessiz kaldığı durumlarda, hukuk hakiminin ceza mahkemesi kararıyla bağlı olduğunu göstermektedir⁷⁸. Dolayısıyla hukuk hakiminin, ceza mahkemesi kararlarından bağımsızlığı nisbidir⁷⁹.

“*Haksız Fiillerden Doğan Borç İlişkileri*” başlığı altında yer alan TBK m. 74, TMK m. 5 atfı ile mirastan yoksunluğun tespiti davaları bakımından da uygulama alanı bulur⁸⁰. Yoksunluğun tespiti davasında, ceza yargılamasının, hukuk hakimine etkisinin belirlenmesinde, TBK m. 74 hükmünün amacından hareket edilmelidir. Katıldığımız görüş uyarınca, hükmün amacı, ceza mahkemesinde yapılan tespitler

⁷⁵ Engin (n 1) 79, 88; Hrubesch-Millauer (n 11) Art.540, N.10; Çabri, C.II (n 1) 56-57; Serozan ve Engin (n 2) §5, N.40; Dural ve Öz (n 1) N.1525; Öztan (n 2) 344; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 533; Escher (n 6) Art.540, N.8; Tuor ve Picononi (n 4) Art.540/541, N.16; İnan, Ertaş ve Albaş (n 2) N.1501; Oğuzman (n 1) 266; Ayan ve Ayan (n 2) 302; Yılmaz (n 2) 211.

⁷⁶ Veli Özer Özbek, Koray Doğan ve Pınar Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (18. Baskı, Seçkin 2023) 114.

⁷⁷ Oğuzman ve Öz (n 70) N.249; Eren (n 45) N.2574; Haluk Tandoğan, *Türk Mes'uliyet Hukuku* (Ajans-Türk 1961) 349; Ozan Tok, “Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Yargılaması Üzerindeki Etkisinin Hukuki Niteliği Üzerine” (2016) 22 (2) MÜHFHAD 437, 439; Ahmet Kılıçoğlu, “Haksız Fiillerden Sorumlulukta Medeni Hukuk Ceza Hukuku İlişkisi” (1973) XXIX (3-4) AÜHFD 185, 187; Kadir Berk Kapanıcı, “Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Mahkemesi Kararlarına Etkisi (TBK m. 74)” (2016) 7 (1) İÜHFD 511, 515 vd.; Selahattin Sulhi Tekinay, Servet Akman, Haluk Burcuoğlu ve Atilla Altop, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (7.Bası, Filiz 1993) 711; Ahmet Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (23.Bası, Turhan 2019) 587; Derya Belgin Güneş, *Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Mahkemesi Bakımından Etkileri* (On İki Levha 2019) 33; Öz Seçer, “Ceza Hukuku Kurallarının Borçlar Kanunu’nda Yer Alan Haksız Fiil Hükümleri ile İlişkisi” Prof. Dr. Feridun Yenisey’e Armağan (Beta 2014) 2647, 2649.

⁷⁸ Tok (n 77) 440-441; Güneş (n 77) 55; Escher (n 6) Art.540, N.5. Aksi yönde Roland Brehm, *Berner Kommentar, Das Obligationenrecht, Allgemeine Bestimmungen, Die Entstehung durch unerlaubte Handlungen, Art. 41-61 OR* (5.Auflage, Stämpfli 2021) Art.53, N.23; Christoph Müller, *CHK-Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Obligationenrecht- Allgemeine Bestimmungen Art. 1-183 OR* (Hrsg. Yeşim M. Atamer ve Andreas Furrer) (4.Auflage, Schulthess 2023) Art.53, N.12.

⁷⁹ Kılıçoğlu, “Medeni Hukuk Ceza Hukuku İlişkisi” (n 77) 193, 196; Kılıçoğlu (n 77) 591; Kapanıcı (n 77) 516.

⁸⁰ Tok (n 77) 440; Kılıçoğlu, “Medeni Hukuk Ceza Hukuku İlişkisi” (n 77) 206; Güneş (n 77) 84-86; Hrubesch-Millauer (n 11) Art.540, N.10; Brehm (n 78) Art.53, N.12; Müller (n 78) Art.53, N.2.

ile hukuk mahkemesinin önündeki davada ispatı gereken vakıalar arasında özdeşlik olması halinde ceza mahkemesi kararının bağlayıcı olmasıdır⁸¹. Fiilin var olup olmadığı, var ise sanık tarafından işlenip işlenmediği maddi vakıanın tespiti ile belirlenecektir. Bağlayıcılığın değerlendirilmesinde kararın türüne değil, içeriğinin önemine vurgu yapılarak hukuk hakiminin, ceza yargılamasında kesin olarak tespit edilen maddi vakıalarla bağlı olduğu savunulmaktadır⁸². Mirastan yoksunlukta, ceza ve hukuk mahkemesi önündeki uyuşmazlıkta, fiil aynı olup davalar arasında bağlantı bulunduğu için hukuk mahkemesinin ceza mahkemesinin vereceği kesin hüküm niteliğindeki nihai kararı bekletici sorun yapmasında yarar vardır (HMK m. 165/I)⁸³.

Türk Borçlar Kanunu m. 74 hükmünde, ceza mahkemesinde tespit edilen maddi vakıaya ilişkin hukuka aykırılık değerlendirmesinin hukuk mahkemesine etkisi konusunda düzenleme bulunmamaktadır. Mirasbırakanı öldürme veya öldürmeye teşebbüs, kamu ve özel hukuk kaynaklı genel davranış normunun ihlal ettiği⁸⁴ için her iki disiplin bakımından da hukuka aykırılıdır⁸⁵ (TMK m. 23, TBK m. 49, TCK m. 81-83). Başka bir ifadeyle, ceza mahkemesinde fiilin, suçun unsuru olduğuna hükmedilmesiyle aynı zamanda hukuka aykırılığı da tespit edilecektir⁸⁶. Bu doğrultuda,

⁸¹ Güneş (n 77) 60; Buse Dişel, “Ceza Mahkemesinin Mahkûmiyet Kararının Hukuk Mahkemesi Kararına Etkisi ve Bekletici Sorun Yapılması” Prof. Dr. Bilge Umar’a Armağan (2009) 11 (Özel Sayı) DEÜHFD 183, 193.

⁸² Tandoğan (n 77) 353-354; Kılıçoğlu, “Medeni Hukuk Ceza Hukuku İlişkisi” (n 77) 208; Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop (n 77) 714; Tok (n 77) 443. Ceza mahkemesi kararının fiilin ve hukuka aykırılığın tespiti bakımından bağlayıcı olduğu yönünde bkz. Escher (n 6) Art.540, N.5. Bağlayıcı olmadığı yönünde Brehm (n 37) Art.53, N.26-27; Eren (n 45) N.2574. Yargıtay 11 HD E. 2020/6802, K. 2021/2318, 11.3.2021: “...davalının ceza kovuşturmasından beraat ettiğine dair savunma yönünden ise TBK’nın 74. maddesi gereğince, hakim in ceza hukukunun mesuliyete dair hükümleriyle bağlı olmadığı gibi, ceza mahkemesinden verilen beraat kararı ile de bağlı olmadığı, ancak ceza mahkemesinin kararının, maddi olayların saptanması açısından hukuk hakimini bağladığı, ceza davasında sanık olan davalının delil yetersizliğinden beraat ettiği, bu kararın hukuk hakimini bağlamayacağı...”. <https://lib.kazanci.com.tr/>. (E.T. 01.11.2024).

⁸³ Güneş (n 77) 74, 249, 253-254. Yargıtay HGK E. 2017/4-1332, K. 2021/973, 7.7.2021: “...bir davada hüküm verilmesi, başka bir davada incelenmekte ve kesin olarak karara bağlanacak olan bir hukuki ilişkinin mevcut olup olmadığına kısmen veya tamamen bağlı ise, mahkeme o davanın sonuçlanmasını beklemek üzere yargılamayı erteleyebilir. O davanın sonuçlanmasını kendi bakmakta olduğu dava için bekletici sorun yapabilir. Davaların aynı sebepten doğması veya biri hakkında verilecek kararın diğerini etkileyecek nitelikte bulunması hâlinde iki dava arasında bağlantı var sayılır”. <https://lib.kazanci.com.tr/>. (E.T. 02.11.2024). Yoksunluk bakımından da Yargıtay kesinleşmiş mahkûmiyet kararı aramaktadır. Yargıtay 16HD E. 2016/4849, K. 2018/7189, 29.11.2018: “...Temyiz talebinde bulunan ...’un, davacı ... oğlu olan babası...’u kasten öldürmekten ... 4. Ağır Ceza Mahkemesi’nin .....Karar sayılı kesinleşmiş ilamıyla mahkum edildiği, miras bırakanını kasten ve hukuka aykırı olarak öldürmenin TMK’nın 578/1. maddesi gereğince mirastan yoksunluk sebebi olduğu, yasa gereği yoksun olan ...’un temyizde hukuki yararının bulunmadığı anlaşılma, temyiz inceleme isteminin REDDİNE”. www.lexpera.com.tr. (E.T. 01.11.2024).

⁸⁴ Oğuzman ve Öz (n 70) N.47-49; Eren (n 45) N.1816; Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop (n 77) 476.

⁸⁵ Her iki alan bakımından ortak bir kavram olduğu yönünde Güneş (n 77) 165. Özel hukuktaki hukuka aykırılık unsurunun, ceza hukukundaki yasal unsur ve hukuka aykırılık unsurlarıyla benzerlik gösterdiği yönünde Kapancı (n 77) 524.

⁸⁶ Dişel (n 81) 194; Kapancı (n 77) 524-525.

mahkûmiyet kararının mirasbırakanı öldürmenin ve öldürmeye teşebbüsün tespitine ve hukuka aykırılığına ilişkin kısmı, hukuk hâkimi açısından bağlayıcı olup aynı konuda yeniden inceleme yapılması mümkün değildir⁸⁷. Zira ceza mahkemesinde, fiilin sanık tarafından işlendiği veya teşebbüs aşamasında kaldığı ve hukuka aykırı olduğu kesin olarak tespit edilmiştir (CMK m. 223/5)⁸⁸. Güvenlik tedbirine ya da ceza verilmesine yer olmadığına ilişkin kararlar da suçu işlediği sabit olan sanık hakkında uygulandığından, hukuk hâkimi bakımından mahkûmiyet kararından farklı bir sonuç yaratmayacaktır (CMK m. 223/6, TCK m. 53-60)⁸⁹. Ancak burada, bağlayıcılık maddi vakianın tespiti ve hukuka aykırılık ile sınırlıdır. Akıl hastaları veya çocuklar bakımından ayırt etme gücüne veya kusura ilişkin değerlendirmeler hukuk hakimini bağlamaz⁹⁰. TBK m. 74 uyarınca, hukuk hâkimi kural olarak beraat kararı ile bağlı değildir. Ancak beraat kararının dayandığı sebepler bakımından bu kural mutlak değildir⁹¹. Şöyle ki sanığın suçu işlemediğinin sabit olması hususunda ceza mahkemesince yapılan maddi vakia tespiti hukuk mahkemesi bakımından bağlayıcıdır⁹² (CMK m. 223/2, b). Zira bu ihtimalde, maddi vakianın sanık tarafından gerçekleştirilmediği kesin olarak tespit edilmiştir. Şüpheden sanık yararlanır (*in dubio pro reo*) ilkesi gereği, fiilin sanık tarafından işlendiğinin sabit olmaması uygulamadaki adıyla delil yetersizliği sebebiyle verilen beraat kararında ise ceza hâkimi maddi bir vakia tespiti yapmadığı için karar ile hukuk hakiminin bağlı ol-

⁸⁷ Kılıçoğlu, “Medeni Hukuk Ceza Hukuku İlişkisi” (n 77) 207-208; Kılıçoğlu (n 77) 596; Kapancı (n 77) 524-525; Seçer (n 77) 2657-2658; Dişel (n 81) 193, 197; Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop (n 77) 715-716; Oğuzman ve Öz (n 70) N.252; Güneş (n 77) 162, 169. Yoksunluk bakımından TBK m. 74’e dayanarak mahkûmiyet kararı gerekliliğinden kaçınılmasının söz konusu olamayacağı yönünde Demirsatan (n 23) 56. Ceza mahkemesi kararının hukuka aykırılık açısından kesin delil etkisi bulunduğu yönünde Kapancı (n 77) 525. Yargıtay HGK E. 2022/11-660, K. 2023/1066, 8.11.2023: “... maddi olayları ve yasak eylemlerin varlığını belirleyen ceza mahkemesi kararı, taraflar yönünden kesin delil niteliğini taşır. Bu anlamda Yargıtayın yerleşik uygulamasına ve öğretideki genel kabule göre maddi vakianın tespitine ilişkin ceza mahkemesi kararı hukuk hâkimini bağlar. Ceza mahkemesinde bir maddi olayın varlığı ya da yokluğu konusundaki kesinleşmiş kabule rağmen aynı konunun hukuk mahkemesinde yeniden tartışılması olanaklı değildir”. <https://lib.kazancı.com.tr/>. (E.T. 05.11.2024).

⁸⁸ Dişel (n 81) 193; Güneş (n 77) 169-170; Feridun Yenisey ve Ayşe Nuhoğlu, Ceza Muhakemesi Hukuku (11. Baskı, Seçkin 2023) 830-831, 836. Bu tespit, fiilin ile sonuç arasında nedensellik bağının bulunduğunu da içerdiği için mahkûmiyet kararının nedensellik bağına ilişkin kısmının da hukuk hâkimi bakımından bağlayıcı kabul edilmesi gerektiği yönünde bkz. Seçer (n 77) 2657; Güneş (n 77) 165; Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop (n 77) 716; Aksi yönde Dişel (n 81) 206-207; Kapancı (n 77) 532; Müller (n 78) Art.53, N.18; Brehm (n 78) Art.53, N.28. Suçun maddi unsurları arasında yer aldığı için nedensellik bağının bulunmaması nedeniyle verilen beraat kararları bakımından ceza yargılaması tespitlerinin, hukuk mahkemesini bağladığı yönünde Güneş (n 77) 184.

⁸⁹ Güneş (n 77) 169, 186. Güvenlik tedbirlerine ilişkin karar ile ceza verilmesine yer olmadığı kararları hakkında bkz. Yenisey ve Nuhoğlu (n 88) 828-829, 831.

⁹⁰ Güneş (n 77) 169-170.

⁹¹ Oğuzman ve Öz (n 70) N.251.

⁹² Yenisey ve Nuhoğlu (n 88) 831; Tandoğan (n 77) 353; Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop (n 77) 715.

madığı kabul edilmektedir⁹³ (CMK m. 223/2, e). Resen araştırma ilkesinin hâkim olduğu ve taraf delilleri ile bağlı ve sınırlı olmaksızın yargılama faaliyeti yürüten ceza mahkemesince, bir kimsenin öldürme veya öldürmeye teşebbüs fiilini işlediği yönünde maddi bir vakıa tespiti yapılamaması eş deyişle fiilin sanık tarafından işlendiğinin sabit olduğu sonucuna varılamaması halinde, yoksunluğun tespitine ilişkin yargılamayı yürüten hukuk hakiminin aksi yönde bir sonuca ulaşmasıyla nadiren karşılaşılabacaktır.

Ceza yargılaması sırasında failin ölümü, genel veya özel af veya zamanaşımının dolması nedeniyle düşme kararı, red veya durma kararı verilmesi halinde vakıalara ilişkin bir tespit yapılması söz konusu olmadığından hukuk hakiminin düşme⁹⁴, durma ve red kararı ile bağlı olmadığını kabul etmek gerekir⁹⁵. Bu nedenle bir kimsenin ceza yargılaması sırasında ölmesi, dava zamanaşımının dolması veya suçun af⁹⁶ kapsamına girmesi halinde hukuk mahkemesince yoksunluğun tespiti kararı verilebilir.

B. Hukuka Aykırılığı Kaldıran Sebepler

Mirasbırakanı öldürme ve öldürmeye teşebbüs etme halinde, fiilin hukuka aykırılığını kaldıran bir sebebin bulunması halinde mirastan yoksunluk söz konusu olmaz⁹⁷. Hukuka aykırılığı kaldıran sebepler, kişilik hakkının korunmasına özgü

⁹³ Kılıçoğlu, “Medeni Hukuk Ceza Hukuku İlişkisi” (n 77) 198; Müller (n 78) Art.53, N.5; Tandoğan (n 77) 353; Oğuzman ve Öz (n 70) N.251; Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop (n 77) 715; Kapancı (n 77) 535. Sorumluluk hukuku bakımından yapılan değerlendirmede, sanığın fiili işlediğinin sabit görülmemesine rağmen hukuk hakiminin aynı kişinin hukuka aykırı fiili işlediği gerekçesiyle tazminata mahkûm etmesinin çelişki yaratacağı, bu nedenle de sanığın fiili işlediğinin sabit olmaması nedeniyle verilen beraat kararlarının, hukuk mahkemesi bakımından bağlayıcı olduğunun kabulü gerektiği yönünde aksi görüş için bkz. Güneş (n 77) 181-182.

⁹⁴ Ölmüş kişi hakkında soruşturma yapılması söz konusu olmadığı gibi kovuşturma aşamasında da ölümün kamu davasının düşürülmesine neden olması halinde ölen kişi hakkında suç teşkil eden bir fiil işlemiş olduğu yönünde özel hukuk mahkemesince yapılan tespit, ölümden sonra Anayasa m. 38/IV ve AİHS m. 6’daki temel hakkın ihlal edilmesi anlamına gelmeyeceği yönünde Demirsatan (n 23) 56 ve dn.18.

⁹⁵ Yargıtay 10 HD E. 2022/5348, K. 2022/9726, 23.6.2022: “Suç duyurusu üzerine açılan ceza davalarında; nitelikli dolandırıcılık suçunun zamanaşımından düşmüş, resmi evrakta sahtekârlık ve resmi kurumlar zararına dolandırıcılık suçundan açılan ceza davası ise delil yetersizliğinden beraatlerine karar verilmişse de ceza davalarında belgenin gerçeğe uygun olduğu yönünde, maddi bir tespit yapılmamıştır. Söz konusu belgenin gerçeğe aykırı olduğu ise açıktır. Ceza davalarında maddi olaya ilişkin tespit yapılmadığından, hukuk mahkemesi yönünden bağlayıcı değildir”. <https://lib.kazanci.com.tr/>. (E.T. 05.11.2024).

⁹⁶ Serozan ve Engin (n 2) §5, N.40; Eren (n 2) N.1178; Engin (n 1) 91; Eren ve Yücer Aktürk (n 2) N.1178; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 542. Yargıtay 2 HD E. 2008/2766, K. 2009/7790, 22.4.2009: “Mirasbırakan Fatma’nın eşi Cemal davadan önce vefat etmiş olup, mirasçıları da davacılarıdır. Ağır Ceza Mahkemesindeki yargılamada sanık Cemal vefat ettiğinden davanın düşmesine karar verilmiştir. ...Mahkemece yapılacak iş, ceza dosyası da incelenerek mirastan yoksunluk sebebinin bulunup bulunmadığının tespiti ve sonucuna göre karar vermektir”. <https://lib.kazanci.com.tr/>. (E.T. 05.11.2024).

⁹⁷ Schwander (n 4) Art.540, N.8; Wildisen (n 10) Art.540, N.3; Hrubesch-Millauer (n 11) Art.540, N.9, Çabri, C.II (n 2) 60-61; Tuor ve Picononi (n 4) Art.540-541, N.20; Engin (n 1) 93-94; Escher (n 6) Art.540, N.8; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 533; Oğuzman (n 1) 266.

TMK m. 24/II'de rıza, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ile yasanın verdiği yetki; haksız fiil sorumluluğuna ilişkin TBK m. 63'te ise haklı savunma, zorunluluk hâli ve hakkını kendi gücü ile koruma olarak düzenlenmiştir. Anılan sebepleri, mirasbırakanı öldürme ve öldürmeye teşebbüs bakımından incelerken, fiilin yöneldiği kişilik değerinin yaşam hakkı olduğu gözden uzak tutulmamalıdır. Sırasıyla değerlendirmek gerekirse, hukukumuzda yaşam hakkının sonlandırılması konusunda müdahalelere geçerli bir rıza beyanında bulunulamayacağı için mirasbırakanın rızası ile fiil hukuka uygun hale gelmeyecek ve yoksunluk engellenemeyecektir (TMK m. 23/I)⁹⁸. Yaşam hakkı üzerinde serbestçe tasarruf edilmesi iç hukukumuzda ve iç hukukumuzun parçası haline gelmiş düzenlemelerde yasaklanmıştır (AY m. 12, 17/II, TMK m. 24/II, TŞSTİDK m.70, HHY m. 5/d, 22, 24, AİHS m. 2). Doktrinde, ötenazinin, TMK m. 578'in amacıyla çatışmadığı ve mirasbırakanın yaşamına son verilmesi yönündeki isteğinin cezai sorumluluğu saklı kalmak üzere af olarak nitelenebileceği düşüncesi ile yoksunluğa neden olmayacağı savunulmaktadır⁹⁹. Kanımızca, TMK m. 578'in amacı, ötenazinin hukuka aykırılığını aşacak şekilde anlaşılmalıdır. Hükmün ifadesinde hukuka aykırılığın açıkça yer alması karşısında hâkimin yorum yoluyla ötenazinin yoksunluğa engel bir sebep olduğu sonucuna varması mümkün görünmemektedir (TMK m. 23, HHY m. 13/I). Ayrıca muhtemel bir ceza yargılamasında verilecek mahkûmiyet kararında tespit edilen öldürme fiili, yoksunluğın tespitinde hukuk hakimini de bağlayacaktır. Mirasbırakanın rızası ile yapılan tıbbi müdahale sırasında veya sonrasında yaşamının sonlanması halinde ise müdahalenin rıza dışındaki unsurlarının hukuka uygun olması eş deyişle hatalı bir tıbbi müdahale bulunmaması halinde yaşam hakkı ihlalinden bahsedilemeyeceği için mirastan yoksunluk söz konusu olmaz. Günlük hayatta sıklıkla karşılaşılmayacaksa da böyle bir örnek, müdahaleyi yapan hekimin veya yetkili sağlık personelinin mirasçı, vasiyet alacaklısı ya da lehine yükleme yapılan kişi olması halinde mümkündür.

Saldırımı hukuka uygun hale getiren sebeplerden bir diğeri üstün özel yarardır¹⁰⁰. Üstün özel yarar mirasbırakana, faile veya üçüncü kişiye ait olabilir. Birden fazla

⁹⁸ Engin (n 1) 95; Tuor ve Picenoni (n 4) Art.540/541, N.17; Dural ve Ögüz (n 46) N.746; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir (n 45) N.670; Serap Helvacı, *Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar*, (MK md.24a fıkra I/İMK md.28a/I fıkra I) (Beta 2001) 103; Seda Kara Kılıçarslan, *Kişilik Hakkına Saldırıda Üstün Nitelikte Özel ve Kamusal Yarar* (On İki Levha 2015) 30-31; Fulya Erlüle, *Türk Borçlar Kanunu'na Göre Bedensel Bütünlüğün İhlalinde Manevi Tazminat* (On İki Levha 2021) 182.

⁹⁹ Wildisen (n 10) Art.540, N.3; Hrubesch-Millauer (n 11) Art.540, N.9; Schwander (n 4) Art.540, N.8; Tuor ve Picenoni (n 4) Art.540/541, N.20; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 534; Oğuzman (n 1) 266; Serozan ve Engin (n 2) §5, N.36; Engin (n 1) 96-97; Dural ve Öz (n 1) N.1526. Afla ilgili hükümlerin dar yorumlanması çekincesi ile bu görüşe katılan yazar için bkz. Escher, Art. 540, N. 8. Öldürülen mirasbırakanın ölüm fiiline razı olmasının yoksunluğu ortadan kaldıracığı yönünde bkz. Eren ve Yücer Aktürk (n 2) N.1180. Ötenazide mirasbırakana karşı TMK m. 578/b. 1 anlamında işlenmiş bir fiilin söz konusu olmadığı yönünde Çabri, C.II (n 1) 63.

¹⁰⁰ Kara Kılıçarslan (98) 32, 51 vd.; Erlüle (n 98) 186; Dural ve Ögüz (n 46) N.749; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir (n 45) N.686; Helvacı (n 98) 126.

menfaatin çatışması halinde, üstün olanın değerlendirilmesinde, kişilik değerleri arasında yapılmalıdır¹⁰¹. Mirasbırakanın bilincinin kapalı olduğu ve derhal müdahale edilmemesi halinde yaşamının tehlike altında bulunduğu bir durumda, yaşam hakkının, müdahaleye rıza gösterme hakkından üstün olduğu gözetilerek rızası alınmaksızın yapılan müdahale hukuka aykırı sayılmayacaktır (HHY m. 24). Böyle bir durumda müdahalenin, üstün özel yarar dışındaki hukuka uygunluk şartları bulunduğu sürece mirasbırakanın yaşamını yitirmesi, müdahale eden kişi bakımından yoksunluk sebebi olarak değerlendirilmeyecektir. Failin veya üçüncü kişinin üstün yararının, hukuka aykırılığı önlemesi haklı savunmada karşımıza çıkmaktadır¹⁰². Nitekim doktrinde, saldırının üçüncü kişi veya failin üstün yararı sebebiyle hukuka aykırı sayılmamasının, haklı savunmanın varlığı hainde mümkün olduğu kabul edilmektedir¹⁰³. Bu anlamda, haklı savunma, failin veya üçüncü kişinin üstün yararın korunmasının özel bir görünümüdür¹⁰⁴. Haklı savunmanın yoksunluğu engelleyeceği açıksa da¹⁰⁵ kapsamına failin veya üçüncü kişinin kişilik değerlerinin yanında malvarlığı değerlerinin korunmasının da girmesi bazı tereddütlere neden olmaktadır. Şöyle ki öldürme veya öldürmeye teşebbüs halinde yoksunluk açısından mirasbırakanın yaşamı karşısında fail veya üçüncü kişinin kişilik değerleri dışındaki malvarlığı değerlerinin korunmasının mümkün olup olmadığı sorunu ile karşılaşılır. Esasen bu sorun, ceza hukuku bakımından da tartışılmaktadır¹⁰⁶.

Malvarlığına yönelen bir saldırının, failin yaşamına yönelik bir savunma ile bertaraf edilmesini tümüyle reddetmek mümkün değilse bile somut olayın özellikleri çerçevesinde dikkatle değerlendirme yapılmalı ve haklı savunmanın sınırlarının

¹⁰¹ Kara Kılıçarslan (98) 51 vd.; Erlüle (n 98) 186, 189; Dural ve Ögüz (n 46) N.753; Helvacı (n 98) 126-127.

¹⁰² Kara Kılıçarslan (98) 53-54; Erlüle (n 98) 186, 189; Dural ve Ögüz (n 46) N.746; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir (n 45) N.670.

¹⁰³ Kara Kılıçarslan (98) 53-54; Erlüle (n 98) 186, 189; Dural ve Ögüz (n 46) N.750; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir (n 45) N.694.

¹⁰⁴ TBK m. 63 uyarınca, zorunluluk hali, malvarlığı hakkına yönelik müdahaleler bakımından bir hukuka uygunluk sebebi olup mirasbırakanı hukuka aykırı olarak öldürme ve öldürmeye teşebbüs hakkında uygulama alanı bulmayacaktır. Zorunluluğa ilişkin olarak bkz. Oğuzman ve Öz (n 70) N.83-85; Eren (n 45) N.1884 vd.; Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop (n 77) 487 vd. TBK m. 63/II'de hukuka aykırılığı kaldıran haller başlığı altında düzenlenen zorunluluk, TCK m. 25/2'de kusurluluğu kaldıran bir sebep olarak düzenlenmiştir. Bu nedenle CMK m. 223/3, b uyarınca, suçun zorunluluk hâli etkisiyle işlenmesi hâlinde sanık hakkında, kusurunun bulunmaması dolayısıyla ceza verilmesine yer olmadığı kararı verileceği düzenlemesi yer almaktadır. Konu hakkında bkz. Yenisey ve Nuhoğlu (n 88) 829-830, İzzet Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (19. Baskı, Seçkin 2023) 314.

¹⁰⁵ Haklı savunmanın varlığı halinde mirastan yoksunluğun söz konusu olmayacağı yönünde bkz. Tuor ve Piconi (n 4) Art.540-541, N.20; Engin (n 1) 93-94; Escher (n 6) Art.540, N.8; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 533; Schwander (n 4) Art.540, N.8; Oğuzman (n 1) 266; Dural ve Öz (n 1) N.1524; İmre ve Erman (n 2) 308; Serozan ve Engin (n 2) §5, N.36.

¹⁰⁶ Bu endişenin yersiz olduğu yönünde Özgenç (n 104) 364, dn.504.

aşılıp aşılmadığı incelenmelidir¹⁰⁷. Örneğin mirasbırakanın, mirasçının çocuklarının da içinde olduğu otomobilini yakmaya başlaması halinde esasen saldırı malvarlığına yöneliktir. Böyle bir örnekte saldırı, aynı zamanda otomobilin içindeki çocukların yaşam ve beden bütünlüğü değerlerini de etkilemektedir. Mirasçının, çocuklarını korumak amacıyla mirasbırakanı engellemeye çalıştığı sırada mirasbırakanın yaşamını yitirmesi haklı savunma olarak değerlendirilebilir. Ancak aynı örnekte yalnızca otomobilin yakılmaya başlanması, mirasbırakanın yaşam hakkına yönelik bir müdahale ile bertaraf edilmiş ise haklı savunma söz konusu değildir.

Yaşam hakkının aralarında yer aldığı temel haklar, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve yasayla sınırlanabilir (AY m. 13). Anayasa m. 17/IV uyarınca, “*meşru müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme filleri, birinci fıkra hükmü dışındadır*”. Hükümde ifadesini bulan birinci fıkrada, yaşam hakkına açıkça yer verilmiştir. Kamu düzenin korunması ve dolaylı olarak kamu yararına yönelik bu hükmün kapsamında kalan haller, esasen TMK m. 24/II’de ifadesini bulan yasanın verdiği bir yetkinin kullanılmasını karşılamaktadır¹⁰⁸. Yasanın verdiği bir yetkinin kullanılması sırasında yaşam hakkına yönelik müdahale hukuka uygun sayılır. Bu noktada yetkinin dayandığı özel yasal düzenlemeler dar yorumlanmalı ve şartların gerçekleşip gerçekleşmediği özenle incelenmelidir¹⁰⁹. Son olarak bir kimsenin kendi hakkını kendi gücü ile koruması yaşam hakkı karşısında hukuka aykırılığı kaldıran bir neden olarak değerlendirilemez.

Hukuk mahkemesinde yoksunluğın tespitine ilişkin yargılamada, hukuka aykırılığı kaldıran hallere özgü özel hukuka ilişkin hükümler esas alınmalıdır¹¹⁰. Öldürme fiiline rıza ve bir hakkın kullanılması dışındaki hukuka uygunluk sebeplerinin, somut olayın özellikleri çerçevesinde mirastan yoksunluk bakımından uygulanabileceği kabul edilmelidir. Bununla birlikte fail hakkında ceza yargılaması sonucunda fiilin sanık tarafından işlenmesine rağmen bir hukuka uygunluk nedeninin bulunması nedeniyle beraat kararı verilmesi halinde ise (CMK m. 223/2, d), hukuk hakiminin beraat kararı ile bağlı olup olmadığı tartışmalıdır¹¹¹. Ceza hukuku bakımından

¹⁰⁷ TCK’de saldırının yöneldiği hakkın niteliği bakımından bir sınırlama bulunmadığı yönünde Özgenç (n 104) 364. Aynı esasın TBK m. 63/II bakımından da kabul edilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

¹⁰⁸ Nitekim doktrinde yasanın verdiği yetkinin kullanılmasına esas olan, hükümlerin düzenlenme amacının kamu yararı olduğu yönünde Erlüle, 191-192.

¹⁰⁹ Mehmet Beyhan Seçkin, “Anayasa Mahkemesinin Bireysel Başvuru Kararları Işığında, Yaşam Hakkından Kaynaklanan Kamu Gücü İhlallerinin Değerlendirilmesi” (2016) 2 ABD 420, 425-426.

¹¹⁰ Schwander (n 4) Art.540, N.8; Wildisen (n 10) N.2; Hrubesch-Millauer (n 11) Art.540, N.9; Serozan ve Engin (n 2) §5, N.36, dn.31.

¹¹¹ Ceza yargılamasında hukuka uygun sayılan bir fiilin, hukuk yargılamasında hukuka aykırı olarak

hukuka uygunluk nedenleri, yasa hükmü ve amirin emri (TCK m. 24/1-2), meşru savunma (TCK m. 25/1), hakkın kullanılması (TCK m. 26/1) ve ilgilinin rızası (TCK m. 26/2) olarak düzenlenmektedir. Öldürme fiiline rıza ve bir hakkın kullanılması dışındaki hukuka uygunluk sebeplerinin, TBK m. 63/II hükmündeki haklı savunma, yasanın verdiği bir yetkinin kullanılması ile örtüştüğü görülmektedir. Zira öldürme ve öldürmeye teşebbüs bakımından, diğer hukuka uygunluk sebepleri, uygulama alanı bulmayacaktır. Nitekim rıza bakımından bu husus, TCK m. 26/2'de kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakka ilişkin rızasının cezasızlığa neden olacağı şeklinde açıkça ifade edilmiştir. Bu nedenle mirasbırakanı öldüren veya öldürmeye teşebbüs eden fail hakkında, meşru savunma veya yasa hükmünü yerine getirme ve yetkili merciin emri hukuka uygunluk sebeplerine dayalı olarak beraat kararı verilmesi halinde hukuk hakiminin bununla bağlı olduğu kabul edilmelidir. Ancak bu kuralı katı bir şekilde uygulamak, somut olayın özelliğine aykırı düştüğü hallerde, hukuk hakiminin, ceza mahkemesi kararından ayrılabilceğini kabul etmek daha adil bir yaklaşım olur. Bu halde hukuk hakiminin gerekçesinde, ceza mahkemesinden farklı yöndeki tutumunu açıklaması beklenir.

C. Kast

Hukuka aykırı olarak mirasbırakanı öldürme veya öldürmeye teşebbüs, failin kastının varlığı halinde yoksunluğa sebep olur¹¹². Hukuka aykırı fiilin kasten işlenmesi, kusurun subjektif unsuru olan ayırt etme gücünün varlığını gerektirir¹¹³. Kusurun en ağır derecesi olan kast, hukuka aykırı fiilin bilinmesi ve istenmesini anlatır¹¹⁴. Kastın varlığı için sonuca yönelik istek şart ise de failin fiili hangi saikle işlediğinin önemi bulunmamaktadır¹¹⁵. Failin, sonucu isteyerek hareket etmesi doğrudan kast (*dolus directus*), sonucu doğrudan istememekle birlikte sonucun gerçekleşmesini göze alması dolaylı kast (*dolus eventualis*) olarak açıklanmaktadır¹¹⁶. Mirastan yok-

---

değerlendirilmesinin hukuk düzeni bakımından çelişki yaratacağı yönünde Güneş (n 77) 178-179. Hukuk hâkiminin hukuka uygunluk nedenleri bakımından ceza hâkiminden ayrılabilceği yönünde Brehm (n 78) Art.53, N.26. Bağlayıcılığın değerlendirilmesinde, hukuka uygunluk sebeplerinin ceza hukuku ve borçlar hukukunda tamamen örtüşmediğinin göz önünde bulundurulması gerektiği yönünde Tandoğan (n 77) 354.

¹¹² Çabri, C.II (n 1) 59-60; Antalya (n 1) N.1547; Engin (n 1) 98; Tuor ve Picononi (n 4) Art.540/541, N.17, 20; Kocayusufpaşaoğlu (n 1) 533; Schwander (n 4) Art.540, N.9 Oğuzman (n 1) 266; Hrubesch-Millauer (n 11) Art.540, N.9; Dural ve Öz (n 1) N.1524; Serozan ve Engin (n 2) §5, N.37; İnan, Ertaş ve Albaş (n 2) N.1498; Eren ve Yücer Aktürk (n 2) N.1177; Escher (n 6) Art.540, N.8.

¹¹³ Tuor ve Picononi (n 4) Art.540/541, N.20; Engin (n 1) 98; Oğuzman ve Öz (n 70) N.167.

¹¹⁴ Kusurun, subjektif bir değerlendirmeyi gerektirdiği, bu nedenle failin kendisinin önem taşıdığı, failin iradesinin kınanabilir olup olmadığının saptanması için ayırt etme gücünün bulunması gerektiği yönünde Kapancı (n 77) 526.

¹¹⁵ Tandoğan (n 77) 48; Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop (n 77) 493. Yoksunluk bakımından bkz. Engin (n 1) 78, 87-88, 100; İnan, Ertaş ve Albaş (n 2) N.1499; Çabri, C.II (n 1) N.60; Tuor ve Picononi (n 4) Art.540/541, N.19.

¹¹⁶ Tandoğan (n 77) 47; Oğuzman ve Öz (n 70) N.158.

sunluk için her iki kast türü de yeterlidir¹¹⁷. Hâkim görüşüne göre, ölümle sonuçlanan yaralama fiilleri, öldürmeye yönelik kast bulunmadığı için TMK m. 578/b.1 kapsamına dahil değildir¹¹⁸. Doktrinde bir kimsenin geçici ayırt etme gücünü kaybettiği sırada mirasbırakanı öldürmesi veya öldürmeye teşebbüs etmesi halinde, ayırt etme gücünün failin ihmali ile kaybedilmesi halinde yoksunluğun gerçekleşmeyeceği aksi halde kişinin mirastan yoksun olacağı kabul edilmektedir¹¹⁹. Kanaatimizce, ayırt etme gücünün geçici olarak kaybedilmesi halinde, fail kusurlu olsa bile yoksunluğun gerçekleşmeyeceği kabul edilmelidir. Zira bu halde, fail kusuru ile kaybetmiş olsa bile fiil ayırt etme gücünün bulunmadığı bir sırada işlendiği için mirasbırakanın yaşamının sona erdirilmesine yönelik kast bulunmamaktadır. Bu bakımdan mirasbırakanı ayırt etme gücü var iken öldürmeye cesaret edemeyen bir mirasçının, onu öldürebilmek için bir miktar ilaç olarak ayırt etme gücünü kaybetmiş olması halinde ise yoksunluğun gerçekleşeceğinin düşünülebileceği kanaatindeyiz.

Türk Borçlar Kanunu m. 74 uyarınca, hukuk hâkimi ceza mahkemesinin kusur varlığına ve derecesine, ayırt etme gücüne ilişkin tespitlerinden bağımsızdır¹²⁰. Ayırt etme gücü bakımından başlamak gerekirse, ceza ve hukuk yargılamalarının yaklaşımının birbirinden farklı olduğu görülür¹²¹. Ceza hukukunda ayırt etme gücü, kategorik bir yaklaşımla yaş gruplarına göre değerlendirilmektedir (TCK m. 31). Medeni hukuk bakımından ise ayırt etme gücü, akla uygun şekilde davranabilme yeteneğidir¹²². Nisbi bir kavram olan ayırt etme gücünün var olup olmadığı, somut olayın özellikleri doğrultusunda, kavranması gereken olgunun ağırlığına bağlı olarak değişebileceği için yaş grupları bakımından bir sınırlama yer almamaktadır¹²³. Bu nedenle yoksunluğun tespitinde, mirasbırakanı öldürme veya öldürmeye teşebbüs fiilinin anlamını ve sonuçlarını değerlendirme bakımından failin ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı konusunda hukuk hâkimi, ceza yargılamasından bağımsızdır¹²⁴.

¹¹⁷ Eren (n 2) N.1177; Schwander (n 4) Art.540, N.9; Dural ve Öz (n 1) N.1524; İmre ve Erman (n 2) 310; Serozan ve Engin (n 2) §5, N.37; Hrubesch-Millauer (n 11) Art.540, N.9; Wildisen (n 10) N.2.

¹¹⁸ Escher (n 6) Art.540, N.8; Tuor ve Picononi (n 4) Art.540/541, N.20.

¹¹⁹ Çabri, C.II (n 1) 56.

¹²⁰ Oğuzman ve Öz (n 70) N.249; Eren (n 45) N.2574; Tandoğan, (n 77) 349; Tok (n 77) 439; Kılıçoğlu, “Medeni Hukuk Ceza Hukuku İlişkisi” (n 77) 187, 197; Kapancı (n 77) 515 vd.; Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Atilla (n 77) 711; Kılıçoğlu (n 77) 587; Güneş (n 77) 33; Seçer (n 77) 2649; Brehm (n 77) Art.53, N.19; Müller (n 77) Art.53, N.9.

¹²¹ Kapancı (n 77) 530.

¹²² Rona Serozan, Medeni Hukuk, Genel Bölüm, Kişiler Hukuku (6.Baskı, Vedat 2015) 430; Dural ve Ögüz (n 46) N.287; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir (n 45) N.162.

¹²³ Kılıçoğlu, “Medeni Hukuk Ceza Hukuku İlişkisi” (n 77) 195; Serozan (n 122) 431; Kapancı (n 77) 530; Gökhan O. Antalya, *Marmara Hukuk Yorumu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.V/1,3* Osman Gökhan Antalya (editör) (2.Bası, Seçkin 2019) N.2695

¹²⁴ Beraat kararı bakımından bağımsız olduğu buna karşılık ceza hukukunda ayırt etme gücünün daha dar olması nedeniyle ayırt etme gücünün varlığını tespit eden ceza mahkemesi kararları ile bağlı olduğu yönünde Antalya (n 123) 2696, 2698. Mahkûmiyet kararı için hukuk mahkemesinin failin

Bu nedenle yoksunluğun tespitinde, failin ceza ehliyetinin bulunup bulunmaması önem taşımamaktadır¹²⁵. Nitekim akıl hastalığı sebebiyle hakkında ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilen bir kişi hakkında yürütülen yoksunluğun tespiti davasında da hâkim, kişinin mirasbırakanı öldürme veya öldürmeye teşebbüs etmesinin anlamını ve sonuçlarını kavrayıp kavramadığını ayrıca değerlendirecektir¹²⁶. Başka ifadeyle akıl hastalığının, medeni hukuka özgü anlamı ile ayırt etme gücünü kaldırıp kaldırmadığını araştıracaktır.

Hukuk hakiminin ceza yargılamasından kusur bakımından bağımsızlığı TBK m. 74 hükmünde açıkça ifade edilmiştir. Çünkü failin hukuka aykırı fiilinden sorumlu tutulabilmesi, kusurunun derecesine bağlı değildir (TBK m. 49/I). Buradan hareketle, ceza mahkemesinin, yüklenen suç açısından failin kast veya taksirinin bulunmaması halinde verdiği beraat kararlarının, hukuk hakimini bağlamadığı kabul edilmektedir (CMK m. 223/2, b). Konumuz açısından bir özellik bulunmaktadır. Şöyle ki TMK m. 578 hükmünde, genel sorumluluk normu olan TBK m. 49/I'den farklı olarak kusurun her derecesi değil yalnızca kast, mirastan yoksunluğa neden olmaktadır¹²⁷. Kast hem ceza hem hukuk disiplini bakımından ortak bir kavramdır¹²⁸. Bu nedenle mirastan yoksunluk bakımından ceza mahkemesinde kastın bulunup bulunmadığına ilişkin kararın hukuk mahkemesi için bağlayıcı olacağı kabul edilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

SONUÇ

Mirastan yoksunluk, mirasbırakana karşı TMK m. 578'de sayılan fiilleri işleyenlerin mirasın açılma anında mirasçı sıfatlarının ortadan kalkması veya lehlerine yapılan ölüme bağlı tasarrufun hükümsüz hale gelmesini anlatır. Yoksunluk sebebi oluşturan fiiller kime karşı işlendi ise onun terekesi üzerinde hak sahipliğini engeller. Başkalarına karşı olan mirasçılık ehliyeti bu durumdan etkilenmez. Örneğin, babasına karşı yoksunluğu gerektiren bir fiil işlemiş olan kişi, babasının mirasçısı olamayacaksa da büyük babasının mirasçısı olabilecektir. Mirastan yoksunluk, kişisel olup yalnızca fiilli işleyen kişi için sonuç doğurur. Kişisel olma özelliği, TMK m. 579/II'nin, "*mirastan yoksun olanın altsoyu, mirasbırakandan önce ölen kim-*

---

ayırt etme gücünün hukukî sorumluluk bakımından değerlendirilmesinde bağımsız olduğu yönünde Güneş (n 77) 201. Bağımsızlığı kabul etmekle birlikte hukuk hâkiminin ceza hâkiminininkinden farklı bir sonuca ulaşması halinde gerekçesini açıklamakla yükümlü olduğu yönünde Kapancı (n 77) 530.

¹²⁵ Çabri, C.II (n 1) 55-56; Engin (n 1) 78.

¹²⁶ Kişiye akıl hastalığı nedeniyle ceza verilmemesinin hukuk hâkimini bağlamayacağı ve hâkimin medeni hukuk hükümleri çerçevesinde sorumluluk doğup doğmadığını inceleyeceği yönünde Güneş (n 77) 188-189.

¹²⁷ Çabri, C.II (n 1) 62. Aksi yönde Engin (n 1) 88.

¹²⁸ Ceza hukuku bakımından, özel hukukta olduğu gibi doğrudan ve dolaylı (olası) kast ayrımı için bkz. Veli Özer Özbek, Koray Doğan, Serkan Meraklı, Pınar Bacaksız ve İsa Başbüyük, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (14.Baskı, Seçkin 2023) 280 vd. Kasten adam öldürme suçunun işlenmesi için genel kastın yeterli olduğu yönünde Özbek, Doğan ve Bacaksız (n 76) 151.

senin altsoyu gibi mirasçı olur” şeklindeki ifadesiyle düzenlenmiştir. Hüküm mirastan yoksun olan kişinin bir zümre mirasçısı olması halinde başka ifadeyle yasal mirasçılar arasında halefiyet ilkesinin geçerli olduğu zümre mirasçılar hakkında uygulanır, atanmış mirasçı ve vasiyet alacaklısı bakımından geçerli değildir. Mirastan yoksunlukta, ceza ve hukuk mahkemesi önündeki uyuşmazlıkta, fiil aynı olup davalar arasında bağlantı bulunduğu için hukuk mahkemesinin ceza mahkemesinin vereceği kesin hüküm niteliğindeki nihai kararı bekletici sorun yapmasında yarar vardır. Ceza yargılamasında tespit edilen maddi vakıalar, fiilin hukuka aykırılığı ve kastın varlığı hukuk hâkimi açısından bağlayıcı kabul edilmelidir.

KAYNAKÇA

Akkanat H, *Ölümün Özel Hukuk İlişkilerine Etkisi* (Filiz 2004).

Antalya O G, *Marmara Hukuk Yorumu, Miras Hukuku*, Cilt 3, Editör: Antalya O G, Yayına Hazırlayanlar: Antalya O G/Sağlam İ (5.Baskı, Seçkin 2021).

Antalya O G, *Marmara Hukuk Yorumu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.V/1,3*, Editör: Antalya O G, (2.Bası, Seçkin 2019)

Ayan M ve Ayan N, *Miras Hukuku* (11.Baskı, Adalet 2023).

Başalp N, “*Aile İçi Şiddet ve Özel Hukuk Yaptırımları*”, (2014) 20 (1) MÜHFHAD, 207-246.

Çabri S, *Miras Hukuku Şerhi (TMK m.495-574)*, Cilt I (2.Baskı, On İki Levha 2022).

Çabri S, *Miras Hukuku Şerhi (TMK m.575-639)*, Cilt II (On İki Levha 2020).

Demirsatan B, “*Mirastan Yoksunluk ve Mirasçılıktan Çıkarma Sebeplerinin Masumiyet Karinesi ile İlişkisi*” (2024) 82(1) İÜHFMD, 47-76.

Dişel B, “*Ceza Mahkemesinin Mahkûmiyet Kararının Hukuk Mahkemesi Kararına Etkisi ve Bekletici Sorun Yapılması*” Prof. Dr. Bilge Umar’a Armağan (2009) 11(Özel Sayı) DEÜHFD 183-193.

Dural M ve Öğüz T, *Türk Özel Hukuku, C.II, Kişiler Hukuku* (24.Bası, Filiz 2024).

Dural M ve Öz T, *Türk Özel Hukuku, Cilt IV, Miras Hukuku* (20.Bası, Filiz 2024).

Engin B İ, *Mirastan Yoksunluk* (Beşir 2010).

Eren F, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (26.Bası, Yetkin 2021).

Eren F ve Yücer Aktürk İ, *Türk Miras Hukuku* (6.Baskı, Legem 2024).

Erlüle F, *Türk Borçlar Kanunu’na Göre Bedensel Bütünlüğün İhlalinde Manevi Tazminat* (On İki Levha 2021).

Escher A, *Zürcher Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Band III: Erbrecht, 1.Abteilung: Die Erben, Art.457–536 ZGB* (3.Auflage, Schulthess & CO AG 1959).

Escher A, *Zürcher Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Band III: Erbrecht, 2.Abteilung: Der Erbgang, Art.537–640 ZGB* (3.Auflage, Schulthess & CO AG 1960).

Güleryüz T ve Zorluoğlu Yılmaz A, “Bir Anglo-Amerikan Hukuku Müessesesi Olarak Cezalandırıcı Tazminatın [Punitive Damages] Bazı Türk Hukuk Müesseseleri ile Mukayesesi” (2019) (141) TBB 325-362.

Güneş D B, *Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Mahkemesi Bakımından Etkileri* (On İki Levha 2019).

Hatemi H, *Miras Hukuku* (6.Bası, On İki Levha 2017).

Heizmann R, *Strafe im schweizerischen Privatrecht, Phänomenologie und Grenzen gesetzlich begründeter Strafsanktionen des Privatrechts*, ASR- Abhandlungen zum Schweizerischen Recht Band/Nr. 811 (Stämpfli 2015).

Helvacı S, *Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar*, (MK md.24a fıkra I/İMİK md.28a/I fıkra I) (Beta 2001).

Hrubesch-Millauer S. *OFK- Orell Füssli Kommentar, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch* (Hrsg. Jolanta Kren Kostkiewicz, Stephan Wolf, Marc Amstutz ve Roland Fankhauser) (3.Auflage, Orell Füssli 2016).

İmre Z ve Erman H, *Miras Hukuku* (17.Baskı, Der 2024).

İnan AN, Ertaş Ş ve Albaş H, *Türk Medeni Hukuku, Miras Hukuku* (12.Bası, Seçkin 2024).

Kapancı K B, “Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Mahkemesi Kararlarına Etkisi (TBK m. 74)” (2016) 7(1) İÜHFD 511-552.

Kara Kılıçarslan S, *Kişilik Hakkına Saldırıda Üstün Nitelikte Özel ve Kamusal Yarar* (On İki Levha 2015).

Kılıçoğlu A, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (23.Bası, Turhan 2019).

Kılıçoğlu A, “Haksız Fiillerden Sorumlulukta Medeni Hukuk Ceza Hukuku İlişkisi” (1973) XXIX (3-4) AÜHFD 185-225.

Kılıçoğlu A, *Miras Hukuku* (13.Baskı, Turhan 2023).

Kocayusufpaşaoğlu N, *Miras Hukuku* (1987 Yılı Üçüncü Basıdan Dördüncü Tıpkı Bası, Vedat 2024).

Müller F ve Stamm J, *OFK- Orell Füssli Kommentar, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch* (Hrsg. Jolanta Kren Kostkiewicz, Stephan Wolf, Marc Amstutz ve Roland Fankhauser) (4.Auflage, Orell Füssli 2021).

Oğuzman M K, *Miras Hukuku* (6.Bası, Filiz 1995).

Oğuzman M K, Seliçi Ö ve Oktay-Özdemir S, *Kişiler Hukuku, Gerçek ve Tüzel Kişiler* (20.Baskı, Filiz 2021).

Oğuzman M K ve Öz T, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.II* (16. Bası, Vedat 2021).

Önay I ve Ok O, “Özel Hukuk Cezası Kavramı ve Ceza Hukukunun Genel İlkelerinin Özel Hukuk Cezalarına Uygulanabilirliği”, *Özel Sayı* (2023) 29 (2) MÜHFHAD, 1320 - 1389.

Özbek V Ö, Doğan K ve Bacaksız P, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (18.Baskı, Seçkin 2023).

Özbek V Ö, Doğan K, Meraklı S, Bacaksız P ve Başbüyük İ, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (14.Baskı, Seçkin 2023)

Özgenç İ, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (19.Baskı, Seçkin 2023).

Öztan B, *Miras Hukuku (Tablolar ve Örneklerle)* (13.Baskı, Yetkin 2023).

Schwander I, *Basler Kommentar Zivilgesetzbuch II, Art.457-977 ZGB, Art.1-61 SchIT ZGB* (Hrsg. Heinrich Honsell, Nedim Peter Vogt, Thomas Geiser) (3.Auflage, Helbing Lichtenhahn 2009).

Seçer Ö, “*Ceza Hukuku Kurallarının Borçlar Kanunu’nda Yer Alan Haksız Fiil Hükümleri ile İlişkisi*” Prof. Dr. Feridun Yenisey’e Armağan (Beta 2014).

Seçkin M B, “*Anayasa Mahkemesinin Bireysel Başvuru Kararları Işığında, Yaşam Haklarından Kaynaklanan Kamu Gücü İhlallerinin Değerlendirilmesi*” (2016) 2, ABD 419-439.

Serozan R, *Medeni Hukuk, Genel Bölüm, Kişiler Hukuku* (6.Baskı, Vedat 2015)

Serozan R ve Engin B İ, *Miras Hukuku ve Tamamı Çözümlü Pratik Çalışmalar* (8.Baskı, Seçkin 2022).

Tandoğan H, *Türk Mes’uliyet Hukuku* (Ajans-Türk 1961).

Tekinay S T, Servet Akman, Burcuoğlu H ve Altop A, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (7.Bası, Filiz 1993).

Tok O, “*Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Yargılaması Üzerindeki Etkisinin Hukuki Niteliği Üzerine*” (2016) 22 (2) MÜHFHAD 437 - 464.

Tuor P, Schnyder B, Schmid J ve Rumo-Jungo A, *Das Schweizerische Zivilgesetzbuch* (13.Auflage, Schulthess 2009)

Tuor P, *Berner Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Band III, Das Erbrecht, I.Abteilung, Die Erben, Art.457-536 ZGB, (Hrsg. Arthur Meier-Hayoz)* (zweite, revidierte und erweiterte auflage, Stämpfli & CIE 1964).

Tuor P ve Picononi V, *Berner Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Band III, Das Erbrecht, 2.Abteilung, Der Erbgang, Art.457-640 ZGB* (Hrsg. Arthur Meier-Hayoz) (2.Auflage, Stämpfli & CIE 1966).

Weimar P, *Berner Kommentar, Das Erbrecht, Band III, I.Abteilung, Die Erben, Art.457-516 ZGB, (Hrsg. Heinz Hausheer ve Hans Peter Walter), (Stämpfli 2009).*

Wildisen C, *CHK- Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Art.457-640 ZGB* (Hrsg. Ruth Arnet, Peter Breitschmid, Alexandra Jungo) (4.Auflage, Schulthess Juristische Medien AG 2023).

Yağcı K, *Cezai Mirasçılıktan Çıkarma (Cezai Iskat)* (On İki Levha 2013).

Yenisey F ve Nuhoğlu A, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (11. Baskı, Seçkin 2023).

Yılmaz S, *Medeni Hukuk, Cilt – IV, Miras Hukuku* (2.Baskı, Yetkin 2024).